

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

Факультет філології, психології та педагогіки

Кафедра германської філології та перекладу

Рекомендовано до захисту

Протокол засідання кафедри № 11

від «22» січня 2024 року

Завідувач кафедри Воробйова О. С.

(прізвище та ініціали)

(підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
«Політкоректна лексика в англomовному медійному дискурсі у
функціональному та перекладацькому аспектах»

Виконавець:

Студентка 6 курсу, групи 601-ФФ

Тютюнник Владислава Сергіївна

Керівник роботи:

Ніколаєнко Ю. О.

кандидат педагогічних наук, доцент.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент:

Соболь Н. М.

кандидат педагогічних наук, доцент.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Підпис керівника _____

Полтава – 2024

РЕФЕРАТ

MP: 67 с., 51 джерело.

Об'єктом дослідження – політично коректна лексика у сучасних американських та британських інтернет-ЗМІ.

Мета роботи – дослідити особливості політкоректної лексики у сучасному англomовному медійному дискурсі у функціональному та перекладацькому аспектах.

Методи дослідження – пошук та аналіз наукової літератури із теми дослідження, методи суцільної вибірки та аналізу текстів, перекладацький коментар, а також методи якісної і кількісної обробки отриманих результатів дослідження.

У першому розділі даного магістерського дослідження охарактеризовано дискурс як лінгвістичну категорію, розглянуто поняття та лінгвостилістичні характеристики медійного дискурсу, описано феномен «політична коректність» у сучасній лінгвістичній науці, проаналізовано поняття політично коректна лексика.

У другому розділі нами було розглянуто особливості вживання політкоректної лексики у сучасному англomовному медійному дискурсі, а також виявлено проблеми перекладу політкоректних лексичних одиниць в американських та британських інтернет-ЗМІ.

У результаті проведеного дослідження ми виявили, що на інтернет-сторінках англomовних ЗМІ міститься найбільше політкоректних одиниць, що запобігають дискримінації за етнічною ознакою (23%), допомагають уникнути дискримінації людей з обмеженими можливостями, чи розумовими вадами (15%), а також тих, що запобігають дискримінації за соціальними ознаками (13%). Найменше ж на сторінках досліджуваних інтернет-ЗМІ політкоректних одиниць, що маскують непрестижні професії – усього 4%. Основні проблеми перекладу політично коректних одиниць англійської мови засобами української зумовлені кількома факторами. Так, у першу чергу, складність може викликати з'ясування значення конкретної мовної одиниці, котре може мати національно-культурне забарвлення. Якщо це значення не є еквівалентним до українського, то завдання перекладача полягає у доборі правильного способу перекладу тієї чи іншої політкоректної одиниці. Такі способи перекладу називають перекладацькими трансформаціями. Як показало дослідження, найбільш вживаними способами перекладу англomовної політично коректної лексики були калькування, різного роду заміни, перестановки і додавання слів.

ДИСКУРС, МЕДІЙНИЙ ДИСКУРС, ПОЛІТИЧНА КОРЕКТНІСТЬ, АНГЛОМОВНИЙ МЕДІЙНИЙ ДИСКУРС, ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ, ПОЛІТКОРЕКТНА ЛЕКСИКА.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТКОРЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ.....	8
1.1 Дискурс як лінгвістична категорія.....	8
1.2 Поняття та лінгвостилістичні особливості медійного дискурсу.....	14
1.3 Феномен «політична коректність» у сучасній лінгвістичній науці.....	20
Висновки до 1 розділу.....	26
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТКОРЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ (НА ПРИКЛАДІ АМЕРИКАНСЬКИХ ТА БРИТАНСЬКИХ ІНТЕРНЕТ-ЗМІ).....	27
2.1 Особливості вживання політкоректної лексики у сучасному англомовному медійному дискурсі.....	27
2.2 Проблеми перекладу політкоректних лексичних одиниць в американських та британських інтернет-ЗМІ.....	47
Висновки до 2 розділу.....	64
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68

ВСТУП

Сучасне мовознавство ставить перед собою доволі багато актуальних питань, серед яких вагоме місце займає співвідношення мови та культури. Мова слугує віддзеркаленням культури, в якому відображаються моральні цінності, національний характер, традиції певного народу. Саме тому вивчення мови в контексті зовнішньолінгвістичних факторів є необхідним.

Динамічний розвиток суспільства сприяв культурним трансформаціям, що призвело до необхідності створення альтернативної термінології, спрямованої на усунення дискримінації за ознаками релігії, раси, статі, сексуальної орієнтації, етнічної приналежності або національності. Така термінологія отримала назву політично коректної, основним принципом якої є прагнення уникати вживання лексичних одиниць, що можуть образити представників різних соціальних груп, громадянські права яких обмежуються або не реалізуються у повному обсязі.

Культурний та мовний феномен «політичної коректності» виник порівняно нещодавно, він є нестандартним і незвичайним, та безпосередньо залежить від змін у тому чи іншому суспільстві. Підходи до вивчення цього феномену теж різні: деякі дослідники вважають, що він обумовлений культурно-поведінковою та мовною тенденцією, інші – мовною толерантністю. Незважаючи на досить широке поширення, тема політичної коректності не набула, на наш погляд, достатньо повного осмислення у вітчизняній науковій літературі, особливо в лінгвістичних дослідженнях, що ще раз вказує на **актуальність** дослідження особливостей функціонування політично коректної лексики у сучасній англійській мові.

Мета роботи – дослідити особливості політкоректної лексики у сучасному англomовному медійному дискурсі у функціональному та перекладацькому аспектах.

Відповідно до мети, перед нами постають такі **завдання**:

- охарактеризувати дискурс як лінгвістичну категорію;

- розглянути поняття та лінгвостилістичні характеристики медійного дискурсу;
- описати феномен «політична коректність» у сучасній лінгвістичній науці;
- проаналізувати поняття політично коректна лексика та визначити особливості її функціонування в англомовному медійному дискурсі;
- дослідити особливості вживання політкоректної лексики у сучасному англомовному медійному дискурсі;
- виявити основні проблеми перекладу політкоректних лексичних одиниць в американських та британських інтернет-ЗМІ та запропонувати шляхи їх подолання.

Об'єкт дослідження – політично коректна лексика у сучасних американських та британських інтернет-ЗМІ.

Предметом дослідження є особливості функціонування та перекладу політкоректної лексики у сучасному англомовному медійному дискурсі.

Матеріалом для дослідження є політично коректна лексика, виявлена у медіатекстах сучасних американських та британських інтернет-ЗМІ, а саме – BBC News та The Washington Post.

Для вирішення основних завдань дослідження нами були застосовані такі **методи**: пошук та аналіз літератури із досліджуваної проблеми, узагальнення, класифікація, порівняння дослідницьких явищ, контекстуальний аналіз, концептуальний аналіз, метод суцільної вибірки, а також методи кількісної та якісної обробки отриманих результатів дослідження.

Теоретичне значення результатів роботи полягає в обґрунтуванні особливостей функціонування політкоректної лексики в англомовному медійному дискурсі та аналізі способів її адекватного відтворення українською мовою.

Апробація результатів дослідження була здійснена під час участі у IV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми іноземної філології та перекладознавства» (09 – 10 листопада 2023 р., Полтава).

Практична значимість роботи. Отримані дані можуть бути використані для написання статей, підготовки рефератів лінгвістичної спрямованості, для написання курсових чи дипломних робіт, а також для підготовки тематичних занять студентами під час педагогічної практики.

Структура магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 67 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТКОРЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

1.1 Дискурс як лінгвістична категорія

За останнє десятиліття поняття «дискурс» стало одним із центральних у лінгвістичній науці. Окрім цього, сьогодні воно широко застосовується у філософії, соціології, політології, антропології, етнографії, когнітивній психології, психолінгвістиці та літературознавстві. Тож визначення поняття «дискурс» наразі викликає значні труднощі, оскільки воно опинилося на стику цілої низки наукових дисциплін. Тим не менше, можна із впевненістю говорити, що саме завдяки зусиллям вчених різноманітних галузей знання теорія дискурсу є на сьогодні самостійною дисципліною (дискурсологією), яка відображає загальну тенденцію до інтеграції у розвитку сучасної науки.

Саме слово «discours» із французької мови перекладається як «дискурс» (рідше – як мовлення, тип мови, текст, тип тесту). Спочатку поняття «дискурс» у французькій лінгвістиці означало мовлення або текст. На думку вчених, теорія дискурсу бере свій початок із концепції Е. Бенвеніста, який визначав дискурс, «як мовлення, що присвоєне мовцю». Він провів межу між планом оповіді (*récit*), і планом мови, яка присвоюється мовцю (*discours*). Ідентичне розмежування спостерігалось і у А.А. Мороз: мова як система і як здатність, мовленнєва діяльність та мовний матеріал, тексти [18].

Вивчаючи дискурс як предмет лінгвістики тексту, а дискурсивний аналіз – як один із його методів, Н.О. Гудзь вважає, що дискурс – це «багатозначний термін лінгвістики тексту, який вживається цілим рядом авторів у значеннях, що є майже омонімічними» [6, с. 443], і виокремлює такі основні його значення:

- діалог;
- усно-розмовна форма тексту;
- група висловлювань, що пов'язані між собою;

- зв'язний текст;
- мовний твір.

У подальшому дефініція «дискурсу» як терміну лінгвістики тексту не обмежувалася лише в межах самого тексту, та стала включати у себе перелік умов, у яких цей текст актуалізується. У цьому випадку актуальним є визначення дискурсу, котре запропонував Т. А. ван Дейк, якому в сучасному мовознавстві належить перше місце в описі досліджуваного феномену, «як мовного потоку, мови у її постійному русі, що вбирає у себе різноманіття історичної епохи, індивідуальних та соціальних особливостей як комуніканта, так і комунікативної ситуації, у якій відбувається спілкування. У дискурсі відображається менталітет та культура, як національна, всезагальна, так і індивідуальна, особиста» [49]. Тому, на думку вченого, дискурс – це «складне комунікативне явище, що включає у себе окрім тексту, ще й екстралінгвістичні фактори (знання про світ, думки, установки, цілі адресата), які є необхідними для розуміння тексту» [42]. Варто звернути увагу на те, що наведене вище визначення є основою для численних лінгвістичних досліджень тексту.

Американський лінгвіст З. Харріс надав таке визначення поняття дискурс: «послідовність речень, що проголошена (написана) однією (чи більше) людиною (людьми) у певній ситуації» («the sentences spoken or written in succession by one or more persons in a single situation») [39, с. 3]. На думку вченого, саме дискурс-аналіз надає нам уявлення про тексти, їх типологію, про значення кожного елементу у структурі тексту, що і дозволяє виокремлювати конкретні типи дискурсу [39]. Схоже визначення надає нам і Р. Барт, котрий трактує дискурс як «сукупність речень» [34].

В. Дем'янков, опираючись на роботи із зарубіжного мовознавства, пропонує більш поглиблене визначення дискурсу, яке, на думку І. Ситник, є одним із найзмістовніших у сучасній теорії мовознавства: «Discours (дискурс) – це довільний фрагмент тексту, що складається більш ніж із одного речення або незалежної частини речення. Часто, проте не завжди, концентрується навколо деякого опорного концепту; створює загальний контекст, що описує діючих осіб,

об'єкти, обставини, час, вчинки тощо, визначаючись не стільки послідовністю речень, скільки тим загальним світом, який будується за кодом розгортання дискурсу, – це точка зору «етнографії мови»... [29, с. 124].

Варто відзначити, що у цьому визначенні дискурс складається із ознак та особливостей, які є характерними для різних дисциплін – від семіотики до соціології, теорії комунікації, модальної логіки тощо.

У словнику закордонного видання «Collins» також знаходимо дещо ширше тлумачення терміну «дискурс»:

- 1) розмовна, вербальна комунікація;
- 2) формальне трактування предмету в усній або письмовій формі;
- 3) одиниця тексту, що використовується мовознавцями для аналізу лінгвістичних явищ;
- 4) усна або письмова комунікація між людьми [38].

П. Серіо вважає, що поняття «дискурс» не можна поєднувати ні з емпіричним мовленням, ні з текстом. Ця дефініція, на думку дослідника, має безліч визначень:

- 1) еквівалент поняття «мовлення»;
- 2) одиниця, що за розмірами більша, ніж фраза;
- 3) вплив висловлювання на його отримувача із врахуванням ситуації висловлювання;
- 4) бесіда, яка основний тип висловлювання;
- 5) вживання мовних одиниць, їх мовленнєва актуалізація (у цьому випадку протиставляються мова і мовлення (langue/discourse));
- 6) соціально або ідеологічно обмежений тип висловлювань, наприклад, феміністський дискурс, студентський дискурс тощо;
- 7) теоретичний конструкт, що призначений для досліджень умов виробництва тексту [47].

Роблячи акцент на взаємовпливі між вивченням мовних утворень та аналізом умов соціального контексту, М. Стаббс розрізняє три базові характеристики дискурсу:

- 1) у формальному відношенні це – мовна одиниця, яка за об'ємом більша за речення;
- 2) в інформативному плані дискурс асоціюється із застосуванням мови у соціальному контексті;
- 3) за своєю формою дискурс інтерактивний, тобто діалогічний [48].

Вищенаведені висловлювання дають можливість стверджувати, що дискурс уподібнюється не лише тексту (усному та письмовому) і діалогу, але й мові та мовленню.

Дискурс є засобом оновлення мови у мовленні. З однієї сторони, він характеризується як мовлення, вбудоване у комунікативну ситуацію і, у зв'язку із цим, як категорія із яскраво вираженим соціальним наповненням у порівнянні із мовленнєвою активністю людини: дискурс – це мовлення, «занурене у життя» [29, с.126], мінімальним компонентом якого є висловлювання (репліка в діалозі), що «характеризується зміною суб'єктів мовлення, завершеністю, жанровою оформленістю, зв'язком з іншими висловлюваннями діалогу та цілісністю. Висловлювання, в першу чергу, пов'язане із відповідним висловлюванням іншого комуніканта, співрозмовника» [29, с.126]. Як результат, виокремлюються інтеракція, трансакція або діалогічна єдність – одиниця наступного рівня аналізу дискурсу. Прикладами діалогічної єдності можуть слугувати пари питання/відповідь, прохання/реакція тощо. З іншої сторони, реальна практика сучасного дискурсивного аналізу пов'язана із вивченням закономірностей потоку інформації у межах комунікативної ситуації, що представлений, перш за все, через обмін репліками.

Дискурс є ключовим явищем у людському житті «в мові», яку І.М. Гаврилова називає мовним існуванням: «Будь-який акт вживання мови – чи то твір високої цінності чи миттєва репліка у діалозі – є частиною безперервного рухливого потоку людського досвіду. У цьому випадку він вбирає у себе і відображає у собі унікальні збіги обставин, при яких і для яких він був створений» [4, с.134]. До цих обставин відносяться:

- 1) комунікативні наміри автора;

- 2) взаємовідношення автора та адресатів;
- 3) усі можливі «обставини», значимі та випадкові;
- 4) загальні ідеологічні риси та стилістичний клімат епохи в цілому, і того конкретного середовища та конкретних осіб, яким прямо або опосередковано адресоване повідомлення;
- 5) жанрові та стильові риси як самого повідомлення, так і тієї комунікативної ситуації, у яку воно включається;
- 6) безліч асоціацій із попереднім досвідом, які так чи інакше відносяться до конкретної мовної дії [4, с. 135].

У роботі Н. Шкворченко було наведене ще одне визначення дискурсу, у якому також відображене різноманіття його ознак: «Дискурс варто розглядати як взаємодію і перетин чотирьох структур:

- 1) структури ідей, що виражені у тексті;
- 2) структури розумових процесів мовця;
- 3) мовних структур, які використовує мовець;
- 4) структури мовленнєвої ситуації (відношення між мовцем та іншими учасниками комунікації)» [33, с. 63].

Вищесказане дозволяє зробити висновок, що в основі дискурсу лежать когнітивні процеси мовця, а саме, – процеси розуміння, інтерпретації та породження дискурсу.

Нарівні із двома основними уявленнями про дискурс (ототожнення дискурсу і тексту та дискурсу і мови) існує ще одне, згідно із яким дискурс характеризується як дискурсивна практика (таке розуміння належить Л.Ю. Сінна [29, с. 123]), представляючи при цьому галузь практичного використання мови у політології, соціальній семіотиці та соціології. У цьому випадку вивчаються такі складові дискурсу як: специфіка тематики, мовні відмінності, стилістичні особливості, обговорення певного дискурсу, що характеризує окрему особистість чи групу суб'єктів.

Тож на основі вищесказаного виокремимо основні значення терміну «дискурс» (рис. 1.1).

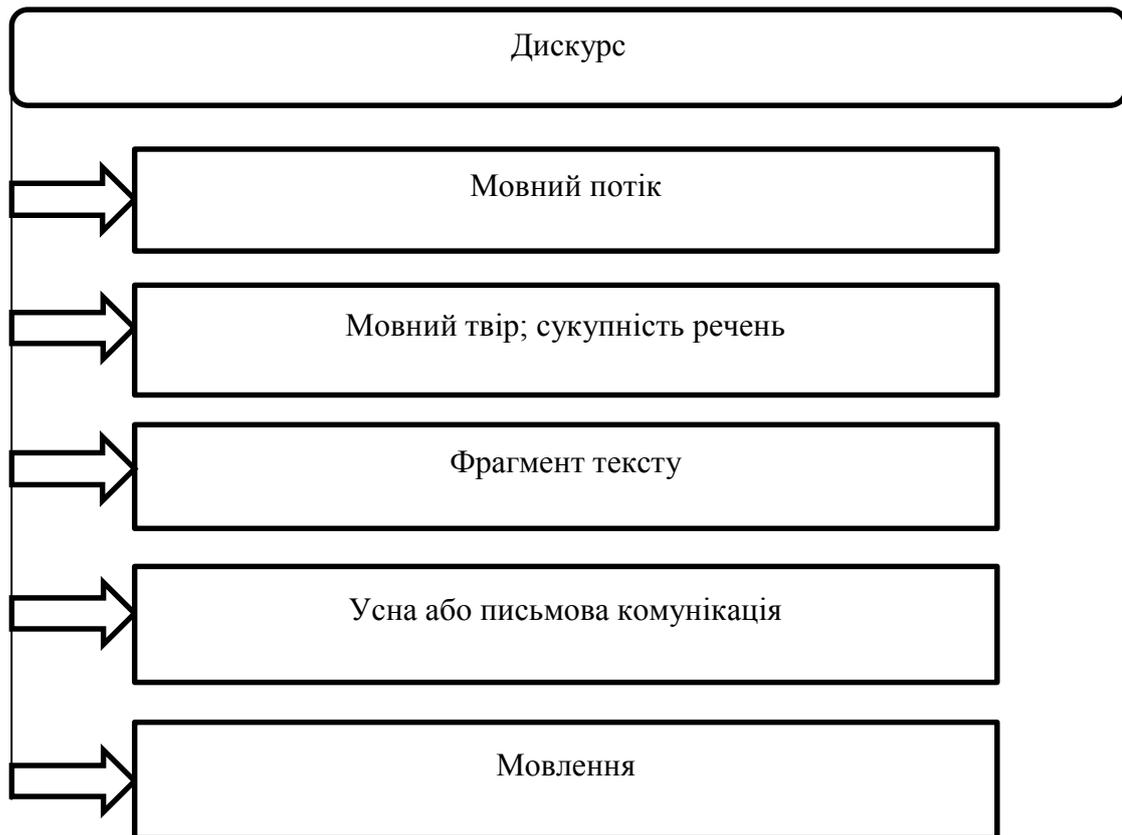

Рис. 1.1. Визначення поняття «дискурс»

Розглянемо також і типологію дискурсу. Так, Н. Гудзь виокремлює два основних типи дискурсу: особистісно-орієнтований та статусно-орієнтований (інституційний). У першому випадку в комунікації беруть участь ті, хто добре знає один одного, а в другому – представники тієї чи іншої соціальної групи. Особистісний дискурс, на думку дослідниці, представлений двома основними видами – побутовий (такий, при якому люди розуміють один одного з півслова; максимально спрощена комунікація) та буттєвий (дозволяє художньо та філософсько осмислювати світ). У свою чергу, статусно-орієнтований дискурс, учасники якого реалізують свої статусно-рольові можливості у межах усталених суспільних норм, представлений такими типами як політичний, юридичний, військовий, педагогічний, релігійний, рекламний, науковий, адміністративний, медійний, містичний та ін. [6, с. 443 – 444].

І. Корольов також виділяє персональний (індивідуально-орієнтований) та інституційний (статусно-орієнтований) дискурси. Проте до останнього дослідник

відносить такі підтипи як: художній, невербальний, педагогічний, юридичний, судовий, науковий, корпоративний, емоційний, гастрономічний, ритуальний, банківський, діловий, соціально-інформаційний, мас-медійний рекламний та PR-дискурси [13].

А. Загнітко представляє нам свою, дещо відмінну від попередніх, типологію дискурсів:

- дискурси повсякденного спілкування (побутові розмови, дружні бесіди тощо);
- інституційні дискурси (юридичний, адміністративний та ін.);
- публічний дискурс (громадський, дипломатичний, PR-дискурс тощо);
- медіа-дискурс;
- арт-дискурс;
- дискурс ділових комунікацій;
- академічний дискурс;
- культурно-світоглядні дискурси (дискурси культурних епох, філософських та релігійних течій) [8].

Таким чином, можна сказати, що безліч наукових уявлень про дискурс, які взаємодіють один із одним і є невіддільними частинами одного поняття, свідчать про доволі широке використання досліджуваного явища у сучасній науці. Щодо основних видів дискурсів, то ми побачили, що в усіх розглянутих типологіях простежується виокремлення медійного дискурсу.

1.2 Поняття та лінгвостилістичні особливості медійного дискурсу

Одним із найбільш актуальних типів дискурсу у XXI столітті є саме медійний, що розвивається надзвичайно швидкими темпами та має все більше значення у сучасному глобалізованому світі. А із бурхливим розвитком ЗМІ та інформаційно-комунікаційних технологій медійний дискурс все більше

привертає увагу представників лінгвістичної науки. У загальному, медіадискурсом називають сукупність процесів та продуктів мовленнєвої діяльності у сфері масової комунікації у всій складності їх взаємодії.

Для визначення поняття «медійний дискурс» застосовують два підходи. Відповідно до першого, медіадискурс – це специфічний тип мовленнєвої та розумової діяльності, що характерний виключно для інформаційного поля мас-медіа. Згідно із другим підходом, медійний дискурс розуміють як будь-який вид дискурсу, котрий реалізується у полі масової комунікації та продукується ЗМІ [26, с. 64].

Розглянемо також й інші підходи до визначення терміну «медійний дискурс» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Теоретичні підходи до визначення поняття «медіадискурс»

№ п/п	Автор	Дефініція	Джерело
1	2	3	4
1	А. Мороз	Сукупність процесів та продуктів мовленнєвої діяльності у сфері масової комунікації у всьому їх різноманітті та складності їх взаємодії.	[18]
2	Д. Сизонов	Глобальна універсальна категорія сучасного комунікативно-інформаційного дискурсу, яка виступає певним тлом та в якій відбиваються актуальні настрої суспільства у різних сферах діяльності – політиці, економіці, культурі тощо.	[28, с. 389]
3	І. Печеранський, Х. Васкул	Соціально-когнітивний та соціально-регулятивний механізм, який безпосередньо спрямований як на соціальне самопізнання, так і на соціальне конструювання, а також на об'єктивацію та моделювання суспільної свідомості та громадської думки за допомогою виробництва, тиражування і регулярної доставки широкій аудиторії соціально значущих змістів і оцінок.	[24, с. 26]
4	Ю. Шепель	Зв'язний вербальний або невербальний, усний або письмовий текст разом із соціокультурними, прагматичними, психологічними факторами, що виражений за допомогою засобів масової комунікації.	[32, с. 306]
5	Н. Рябокiнь, Т. Капіталова	Дискурс, який охоплює широку аудиторію, де позиція автора подається шляхом використання готових кліше, мовних зворотів, мовленнєвих стереотипів, а також нових, не закріплених у мові прийомів, форм, лексичних інновацій, що застосовуються у процесі позначення нових сфер дійсності.	[26, с. 64]

Продовження табл. 1.1

1	2	3	4
6	Т. А. ван Дейк	Реальність, створена засобами масової комунікації, які опосередковують продукування, зберігання та поширення суспільно важливої інформації.	[49]
7	С. Бернштейн	Ієрархічно організований, багаторівневий комплекс текстів, у якому тексти меншого структурно-змістового об'єму входять до більших масивів текстів (тексти преси, телебачення, радіо, інтернет тощо).	[35]

У межах нашого дослідження ми будемо керуватися таким визначенням медійного дискурсу: дискурс, що реалізується в медіапросторі та продукується засобами масової комунікації.

А. Горбатко виокремлює такі типи медіадискурсу:

- за комунікативними функціями: публіцистичний, рекламний та PR-дискурс;
- за каналами реалізації: теледискурс, радіодискурс, та комп'ютерний (інтернет-дискурс) [5, с. 40].

Публіцистичний дискурс – це такий тип дискурсу, котрий обов'язково має політико-ідеологічний модус формулювання тексту. Автор, використовуючи різноманітні прийоми та способи навіювання і маніпулювання, намагається викликати у читачів (слухачів) ту чи іншу реакцію. Публіцистичний дискурс багато у чому орієнтований на взаємодію суб'єктів медіапроцесу та впливає на їх когнітивні функції.

Н. Ткачук визначає рекламний дискурс як складне комунікативне явище, що реалізується у відповідному медіапросторі найбільш ефективними засобами, що містять у собі соціокультурний контекст, а також корпус особливого типу текстів [31, с. 250].

У свою чергу, А. Бехта, вивчаючи феномен рекламного дискурсу, виокремлює такі його риси як:

- неособистісне, нестандартне подання інформації для забезпечення уваги споживача;
- експресивність (використання різноманітних засобів впливу – графічного, мовного, образотворчого);

- розрахунок на мимовільну увагу реципієнта;
- інформативність;
- наявність рекламного тексту та певного перлокутивного ефекту, що розрахований на конкретні дії з боку адресата [1, с. 38].

PR-дискурс трактують як знаково-символічну діяльність, що здійснюється у публічному комунікативному просторі, в ході якої реалізуються функції формування символічного, соціетального та утилітарного капіталів.

Структуру та функції PR-дискурсу пов'язують із відображенням особистостей суспільного життя, проте виконується це по-різному. Як говорить А.О. Горбатко, метою реклами є «включення людини у її структуру значень, спонукання до участі у декодуванні лінгвістичних та візуальних рекламних знаків», у той час, коли метою PR-комунікації є «вихід на широку публіку, а не на конкретне коло споживачів» [5, с. 41].

Телевізійний дискурс займає особливе місце у системі інформаційного впливу. Це не просто набір мовних, аудіо- та візуальних знаків, але й соціально-культурний феномен. Для нього характерні:

- обов'язкова присутність двох учасників процесу комунікації – адресанта і адресата;
- взаємодія телекомунікатора та телеаудиторії за типом: безпосереднє – міжособистісне (наприклад, у студії, на знімальному майданчику, на вулиці тощо); опосередковане – несимультанне (листи у редакцію, опитування, рейтинги тощо); симультанне – спілкування в інтерактивному режимі (дзвінки та повідомлення безпосередньо у студію під час ефіру телепрограми).

До основних особливостей радіодискурсу варто віднести деякі екстралінгвістичні умови, у яких протікає радіокомунікація, що обумовлюють унікальність та неповторність цього типу медіадискурсу, а саме: дистанційність, опосередкованість, відсутність візуалізації, масовість аудиторії слухачів, всеосяжність, швидкість передачі інформації, зв'язок із часом (одномоментність, незворотність, лінійність, безперервність).

Мову комп'ютерного спілкування позначають різноманітними термінами: комп'ютерний дискурс, електронний дискурс, інтернет-дискурс. У цілому, на думку вчених, сьогодні ці поняття є тотожними, оскільки позначають як обмін інформацією, так і спілкування між людьми за допомогою комп'ютера [11]. Дане твердження є виправданим орієнтуючись на спільні ознаки даних термінів.

Натомість Д. Коритнік та С. Баранова класифікують медіадискурс за змістом вираження на:

- універсальний, до якого входять політичний, суспільний, культурний, аналітичний, науковий, освітній, розважальний та ін. дискурси;
- спеціалізований, що створений для певних вікових груп, враховує гендерну орієнтацію та є нейтральним і тематичним;
- фаховий, який враховує усі низки людського життя за фахом [12, с. 269 – 270].

Назвемо також основні ознаки медійного дискурсу. Так, Д. Сизонов серед них виділяє такі:

- групова співвіднесеність (адресант поділяє погляди своєї групи);
- публічність (відкритість, орієнтованість на масового адресата);
- полемічна орієнтованість (створення протиріч з подальшою дискусією задля того, що звернути увагу на думку кожного, вмотивувати кожную людину до формулювання певних висновків);
- інсценування та масова спрямованість (вплив на кілька груп одночасно);
- інформаційна глобальність та всеохоплюваність (всеосяжність);
- важливе місце у геокультурній картині світу [28, с. 390].

У свою чергу, Д. Коритнік та С. Баранова серед ознак медіадискурсу виокремлюють:

- місце розташування, що пов'язане із регіональністю того чи іншого медійного дискурсу: кожній території властива своя низка особливостей;

- спрямованість на масовий соціум, адже важливою метою медіадискурсу є вплив на групи людей, на формування думок та поглядів мас [12, с. 269].

Також дослідники називають і основні функції медійного дискурсу (рис. 1.2):

- інформативна – інформація є рушійною силою у формуванні суспільної думки, саме вона містить стимул та мотивацію до дій, пояснює, інтерпретує і коментує зміст подій та новин;
- соціалізуюча – соціалізація є фактором, без якого суспільство існувати не може; саме ця функція об'єднує сучасне суспільство, формуючи відповідні критерії думок і поглядів;
- функція встановлення «порядку денного», тобто встановлення певного порядку у суспільстві та розвиток у «медіатизованому суспільстві» актуального стану;
- політична – допомагає створити «політично-сформоване» суспільство та сигналізувати про внутрішні і зовнішні стосунки із владою;
- функція впливу на свідомість – медійний дискурс бере участь у формуванні громадської думки, а також свідомості кожного індивіда окремо;
- розважальна – допомагає знизити напруження у суспільстві, забезпечує розваги, слугує засобом розслаблення;
- маніпулятивна – має на меті провокувати реакцію адресата.
- фатична – полягає у встановленні контакту між видавцем та аудиторією, зверненні уваги на себе, «підготовку» потенційного співрозмовника до сприйняття інформації;
- рекламна – впливає на формування думки масового соціуму, людську свідомість та цінності [8, с. 269].

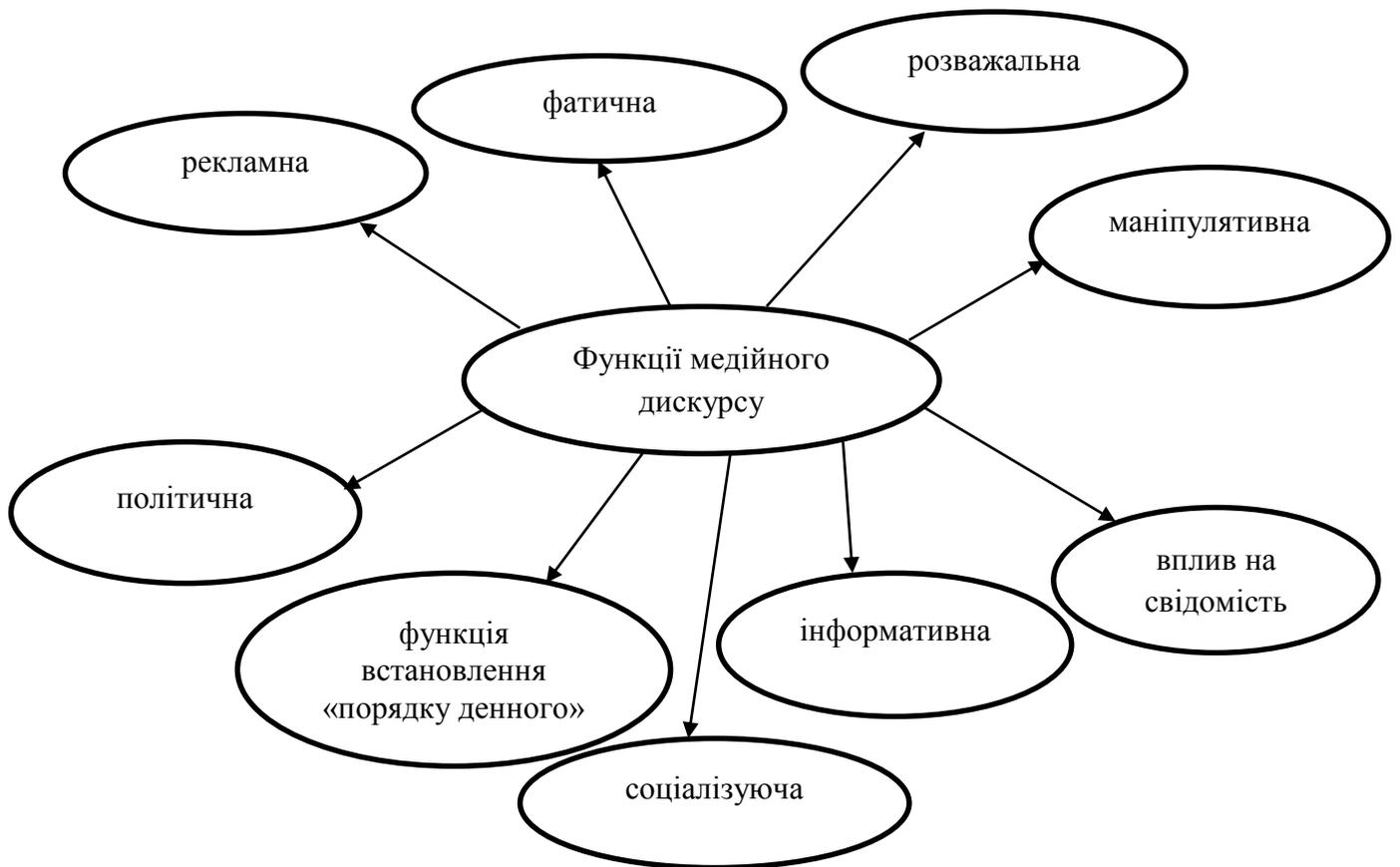

Рис. 1.2. Функції медійного дискурсу [8]

Таким чином, медійним дискурсом називають дискурс, що реалізується в медіапросторі та продукується засобами масової комунікації. Основними ознаками медійного дискурсу є групова співвіднесеність, публічність, полемічна орієнтованість, інсценування та масова спрямованість. Далі розглянуто феномен «політичної коректності» у сучасній лінгвістичній науці.

1.3 Феномен «політична коректність» у сучасній лінгвістичній науці

Явище політичної коректності у лінгвістичній науці сформувалося та отримало розповсюдження вперше саме в англomовному середовищі, що неабияк вплинуло на словниковий фонд англійської мови, як мови міжнародної та міжкультурної комунікації. Основними причинами становлення політкоректності у якості комунікативної мовної норми були: багатонаціональне

населення у межах однієї країни, високий рівень колективних та індивідуальних свобод, позиції численних організацій та рухів (наприклад, ООН, ВООЗ, ЄС та ін.), гендерна рівність, боротьба за права тварин тощо.

Взагалі, термін «політична коректність» став використовуватися наприкінці ХХ століття спочатку у США, а потім і в інших країнах світу. Не викликає ніякого подиву той факт, що рух, який не має рівних за розмахом та досягнутими успіхами у світовій лінгвістичній історії, почався саме у США, адже це особлива країна, населення якої складається із представників різноманітних національностей і культур, і тому міжнаціональні, міжкультурні та міжетнічні проблеми постають, та завжди поставали тут доволі гостро [15, с. 97].

Точний час появи виразу «політична коректність» досі невідомий. Проте на сьогодні існує кілька точок зору із цього питання. За однією із версій, поняття «політична коректність» було вперше запропоноване у 1975 році Карен де Кроу, президентом американської національної організації, яка виступала на захист жінок.

О. Нехаєнко, у свою чергу, вважає, що термін «політична коректність» набув широкого вжитку на початку 90-х років ХХ століття у зв'язку із розгортанням на сторінках провідних мас-медіа США критичної кампанії, приводом для якої став популярний бестселер А. Блума «The Closing of the American Mind» («Закриття американської свідомості») [20, с. 97].

На думку Я.С. Бондарчук, поштовхом до виникнення концепту «політична коректність» стала робота А. Мазруї «The Political Sociology of the English Language» («Політична соціологія англійської мови»), у якій автор призиває африканців до критичного та активного сприйняття англійської мови, а також до викорінення у ній расизму [2, с. 72].

У. Сефайр вважає, що причиною появи словосполучення «політична коректність» став вираз «правильне (коректне) мислення», який вперше був використаний головою компартії Китаю Мао Цзедуном та означав «суворе дотримання лінії партії» [46, с. 43].

У закордонних, перш за все, американських виданнях, автори акцентують увагу саме на соціальних та ідеологічних передумовах виникнення політичної коректності. Так, наприклад, у передмові до збірки статей «Are You Politically Correct?» («Чи Ви політично коректні?») Ф. Беквіт та М. Бауман визначають політичну коректність як мережу взаємопов'язаних, хоча і не завжди взаємозалежних ідеологічних поглядів, які ставлять під сумнів основи університетської освіти: традиційний навчальний план, погляди на об'єктивність отриманих знань, надаючи першочергове значення культурним, статевим, класовим та расовим відмінностям [35, с. 6].

Варто відзначити, що якщо в середині – кінці 80-х років минулого століття політична коректність сприймалася скоріше позитивно, то на початку 90-х років у її адресу було чути все більше критичних зауважень та негативних оцінок. Одним із перших, хто намагався розвіяти міф про благотворний вплив політкоректності на суспільство, став кореспондент журналу «Нью-Йорк» Дж. Тейлор. У статті «Чи Ви політично коректні?» він стверджує, що прагнення дотримуватися канонів політкоректності часом заходить надто далеко. У якості доказів Тейлор наводить випадок із професором Гарвардського Університету С. Тернстромом, що був звинувачений студентами у расовій дискримінації. Так, викладаючи свій курс лекцій під назвою «Заселення Америки» професор, на думку студентів, допустив декілька непробачних висловлювань. Перш за все, він вжив слово «Indians» замість «Native Americans». Докази Тернстрома про те, що так називають себе самі індіанці, ніяк не змінили думки студентів. Проте найбільш бурхливу реакцію викликало твердження професора про розлучення у негритянських сім'ях як результат бідності чорношкірого населення. Щоб уникнути подальшого розвитку конфлікту, професор був вимушений відмовитися від викладання цього курсу. У зв'язку із цим Д. Тейлор виражає занепокоєння щодо темпів розповсюдження політкоректності в академічному середовищі: «Прихильники політичної коректності вирішили, що буквально кожна людина із будь-якими недоліками може бути кваліфікована як та, яку

пригнічують. Ця всеохоплююча тенденція у всьому бачити пригнічення та дискримінацію створює кастову систему нового часу» [28, с. 390].

Подібної думки дотримувався і Р. Холдер, що характеризував політкоректність як «поведінкове чи мовне підпорядкування поглядам, що вважаються непорушною істиною». Автор вважає, що політична коректність може перетворитися у фашизм, якщо вийде за межі розумного, та звертає увагу на складність визначення того, що саме є коректним, і відзначає, що все залежить від того, хто пише правила. Коректність, на думку Р. Холдера, є доволі відносним явищем [42, с. 306].

Сьогодні політична коректність представляє собою не лише систему теоретичних поглядів, але і знаходить практичне застосування, перш за все, у прагненні змінити традиційні норми слововживання у сучасній англійській мові.

Наразі існує доволі велике різноманіття трактувань поняття «політична коректність». Так, наприклад, Н.О. Ткачук відзначає, що «явище політичної коректності пов'язане із необхідністю пропорційно представляти досягнення у суспільному та політичному житті, твори літератури чи мистецтва, які відносяться до представників усіх етнічних меншин» [31, с. 251].

У тлумачному словнику «The Oxford Dictionary of New Words» політична коректність визначається як підпорядкування ліберальним або радикальним переконанням із приводу соціальних питань, що характеризується пропагандою прийнятих ідей та відмовою від мови та поведінки, які вважаються дискримінаційними або образливими [52, с. 357].

Словник «Merriam-Webster Dictionary» визначає термін «політична коректність» наступним чином: «схильність вважати, що мова та дії, котрі зачіпають суспільно та політично болючі питання, повинні бути виключені» [44].

А, наприклад, у словнику Random House Webster's Dictionary ми знаходимо більш вузьке трактування поняття «політкоректність»: «дотримання прогресивних загальноприйнятих поглядів з питань, що стосуються раси, статі та сексуальної орієнтації» [45, с. 792].

Вузького трактування політичної коректності дотримується також і авторитетний французький словник Ларусс, у якому акцентується на імперативному характері досліджуваного явища, що безумовно вимагає заборони образливого ставлення до соціальних груп, які представляють меншини: «Політкоректність – це дискурс, поведінка, метою якої є заборона на все те, що могло б образити членів різноманітних категорій і груп, представлених у меншинах, змушуючи їх відчувати себе неповноцінними» [43]. Подібне визначення знаходимо і в соціологічному словнику-довіднику Т. Лоусон та Д. Геррод: «політична коректність – це прагнення виключити будь-який прояв дискримінації людей за ознакою статі, етнічної приналежності, фізичних здібностей або ж сексуальної орієнтації» [36, с. 288].

У словнику «Collins English Dictionary» політкоректність трактується як позиція або лінія поведінки, значення якої полягає у тому, аби не образити чи не засмутити якусь людину чи групу людей, котрі знаходяться у несприятливому становищі, або ж до яких по-різному ставилися через їхню стать, расу, фізичні або ж інші обмеження [38].

І. Гаврилова вважає, що політична коректність – це прагнення не образити, не зачепити почуттів іншої людини, зберегти її гідність та гарний настрій [4, с. 134].

На думку Т. Рафаловської, політкоректність – це «практика прямої або опосередкованої заборони на висловлення певних суджень, оприлюднення фактів, використання слів та виразів, що вважаються образливими для окремих суспільних груп, виокремлених за ознаками раси, віку, статі, віросповідання, орієнтації тощо» [25, с. 334 – 335].

О. Нехаєнко політичною коректністю називає дискурсивний культурно-поведінковий феномен, який містить ідеологічну та нормативну установку на подолання соціальних конфліктів та протиріч, яка реалізується через мову [20, с. 98].

Доволі повно явище «політкоректності» описує Л. Сінна. Так, дослідниця пропонує чотири визначення досліджуваного поняття:

політична коректність як:

- технологія розв'язання конфліктів шляхом перегляду змісту освітніх програм та відмов від використання у суспільній лексиці образливих висловів стосовно тих соціальних груп, котрі зазнають дискримінації чи виступають проти неї;
- ідеологічна програма (сукупність певних концепцій, ідей, принципів, гіпотез), яка лежить в основі цієї технології;
- політичний рух, що здійснює реалізацію цієї ідеологічної програми у сфері освіти та суспільно-політичної лексики;
- іронічне позначення курйозних результатів застосування технології для заміни образливих термінів нейтральними словами та виразами [26, с. 283 – 284].

Таким чином, можна сказати, що пріоритетним завданням політичної коректності є усунення стереотипів, що укорінилися у людській свідомості (перш за все, стереотипи по відношенню до людей іншої національності або раси, статі, фізичного чи розумового стану тощо) та закріплені в мові у вигляді слів, які можуть бути інтерпретовані як такі, що ображають достоїнство представників тих чи інших категорій людей. Політична коректність прагне уникнути відносин, дій, і, перш за все, форм мовного вираження, які містять у собі упередження та можуть викликати відчуття образи у людей залежно від їхньої статі, віку, кольору шкіри, раси та ін.

Тож розглянувши наявні визначення терміну «політична коректність», можемо сказати, що її розглядають у різноманітних інтерпретаціях. Загалом же, можна сказати, що політкоректність – це міжкультурне та лінгвістичне явище, яке широко відоме та застосовується у всьому цивілізованому світі.

Висновки до 1 розділу

Дискурс як лінгвістична категорія є багатим і багатогранним поняттям, яке виходить за межі простого вивчення окремих слів і речень. Аналіз дискурсу пропонує потужну лінзу, через яку можна дослідити складність людського спілкування, розкриваючи соціальні, культурні та контекстуальні аспекти, які формують використання мови. Розуміння дискурсу має важливе значення не лише для лінгвістів, але й для всіх, хто зацікавлений у розгадуванні тонкощів людської взаємодії.

Медіа-дискурс – це динамічний і багатогранний домен, який охоплює широкий спектр комунікативних практик на різних медіа-платформах. За своєю суттю медіа-дискурс передбачає створення, розповсюдження та інтерпретацію повідомлень через різні канали, такі як друковані видання, радіомовлення та цифрові ЗМІ. Розуміння концепцій і мовних стилістичних особливостей медіа-дискурсу має важливе значення для аналізу способів, за допомогою яких інформація конструюється, передається та отримується в публічній сфері.

Феномен політичної коректності є багатогранною та динамічною сферою дослідження сучасної лінгвістичної науки. Дослідники аналізують його вплив на еволюцію мови, динаміку влади та свободу самовираження. Оскільки суспільні норми продовжують розвиватися, вчені-лінгвісти відіграють вирішальну роль у розумінні складного зв'язку між мовою, культурою та прагненням до більш інклюзивного та справедливого суспільства.

Використання політкоректної лексики в англomовному медійному дискурсі є динамічним і багатогранним явищем. Це відображає розвиток обізнаності про соціальні проблеми та прагнення сприяти інклюзивності та повазі. Навігація складнощів мови, суспільних очікувань і прагнення вільного вираження ставить перед медіа-професіоналами проблеми. Зрештою, відповідальне та продумане використання політично коректної мови в медіа-дискурсі відіграє вирішальну роль у формуванні ставлення суспільства та сприянні більш інклюзивному та справедливому публічному дискурсу.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТКОРЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ (НА ПРИКЛАДІ АМЕРИКАНСЬКИХ ТА БРИТАНСЬКИХ ІНТЕРНЕТ-ЗМІ)

2.1 Особливості вживання політкоректної лексики у сучасному англomовному медійному дискурсі

Відповідно до твердження Н. Валуєвої, політкоректна лексика – це слова та вирази, що відносяться до суспільно-політичних ідей, та зачіпають питання, пов'язані із дискримінацією і відчуженням політично, соціально чи економічно обездолених груп людей [3, с. 186].

Широке застосування політично коректної лексики у медіа було обумовлене такими факторами:

- обмеження у використанні мовних засобів для вираження прямої негативної оцінки;
- необхідність дотримання правил культурної коректності, які існують у сучасному суспільстві;
- ефективність впливу на аудиторію при імпліцитному способі передачі інформації [3, с. 187].

Л. Сінна основним способом прояву політичної коректності у мові мас-медіа вважає евфемізацію [30]. Саме тому, евфемізми є важливим складником політкоректної лексики.

Сьогодні слово «евфемізм» стало міжнародним мовним терміном, котрий розуміється та трактується по-різному. На сьогодні існує достатньо велика кількість визначень евфемізму. Одне із найрозповсюдженіших говорить, що під «евфемізмами» варто розуміти «емоційно нейтральні слова та вирази, що вживаються замість синонімічних до них слів чи виразів, які є, на думку мовця, непристойними, грубими чи нетактовними» [30, с. 284].

«The Concise Oxford Dictionary of Current English» визначає евфемізм як «м'який або невизначений вираз, за допомогою якого виражається занадто різка чи пряма думка» [51, с. 305].

«Cambridge Advanced Learner's Dictionary» називає евфемізмом «слово чи фразу, котрі використовуються для того, щоб уникнути вживання неприємного або образливого слова» [37, с. 328].

«Webster's Revised Unabridged Dictionary» вважає, що евфемізм «пом'якшує різке чи нетактовне слово або вираз, є способом опису образливого за допомогою необразливих фраз, а також словом-замінником для неприємних істин» [53].

«The American Heritage Dictionary of the English Language» вважає, що евфемізм є «способом або прикладом заміни м'яким, непрямим або неясним терміном різкого, із точки зору мовця, прямого чи образливого слова або виразу» [50].

Можна сказати, що евфемізми характеризують внутрішнє життя суспільства – його конфлікти, страхи, бажання та переваги. Кількість евфемістичних заміन слугує показником значимості того чи іншого явища у житті людини та інтенсивності негативних відчуттів, пов'язаних із ним. Дослідження сфер, що підлягають евфемізації, привертає до себе пильну увагу дослідників уже давно, так як специфіка утворення та функціонування сфер забороненого допомагає зрозуміти природу людини, охарактеризувати систему цінностей, що наявна у суспільстві.

Майже усі лінгвісти сходяться у поглядах щодо сфер евфемізації, перераховуючи серед них смерть та хвороби, розумові та фізичні вади, злочини та їх наслідки, надприродне, бідність, сексуальні відносини тощо. На наш погляд, досить вичерпна класифікація сфер евфемізації представлена у словнику евфемізмів Р. Холдера [42]. Вона складається із 68 тематичних полів, серед яких присутні усі вище названі сфери, а також колір шкіри та расова приналежність, релігія, алкоголізм, війна, національні конфлікти, азартні ігри, вбивство та самогубство, частини тіла, вагітність та народження дитини, проституція, назви

чоловічих та жіночих геніталій, крадіжки. Крім того, наводиться безліч інших тем – аборти, назви тварин, банкрутство, бісексуальність, безробіття, контрацепція, корупція тощо. Аналіз словника показав, що найбільш евфемізованим, і, відповідно, забороненим є все те, що пов'язане із людськими гріхами, сексом, злочинами та карою.

Таким чином, основними мотивами застосування евфемізмів для вираження політичної коректності є шанобливе ставлення до людей, уникнення усталених табу та стереотипів, а також прагнення завуалювати негативні чи образливі аспекти дійсності.

Зважаючи на вищесказане, назвемо основні функції використання політкоректної лексики (рис. 2.1):

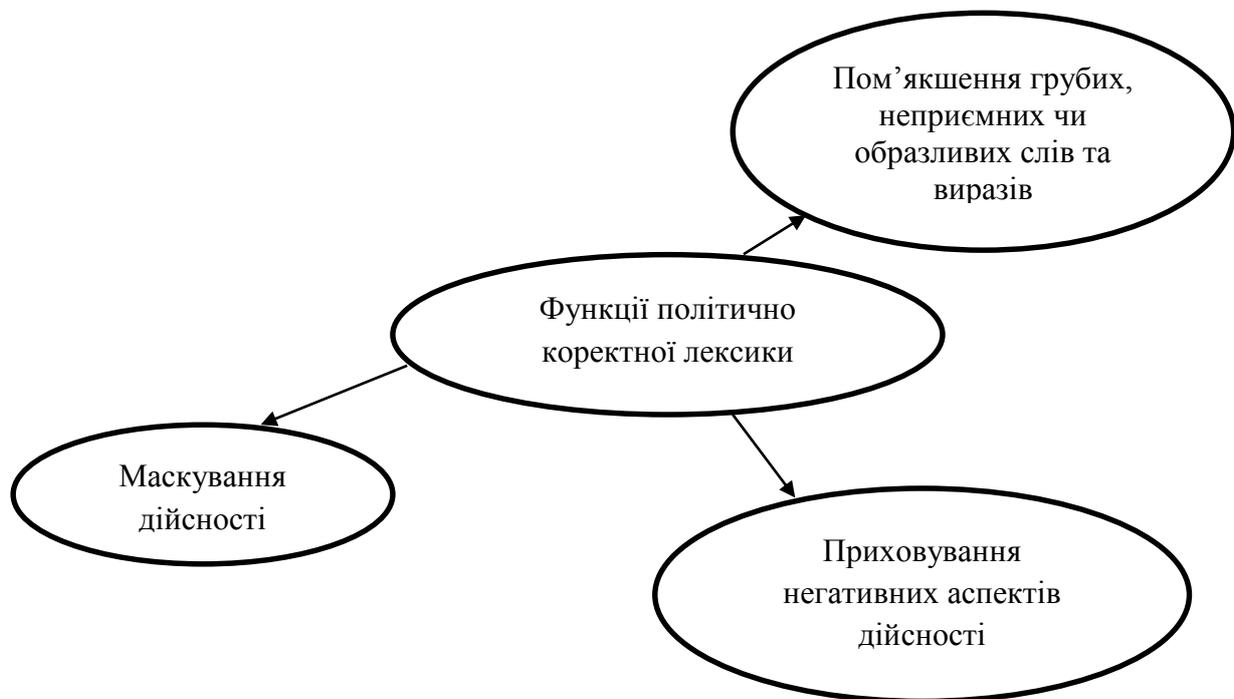

Рис. 2.1. Функції політкоректної лексики

- 1) пом'якшення чогось грубого, неприємного чи образливого;
- 2) маскування дійсності;
- 3) приховування дійсності.

Досліджуючи функціонування політкоректної лексики в англійських мас-медіа, Н. Валуєва виділяє такі групи лексичних одиниць: слова, що характеризують етнічну дискримінацію, гендерну нерівність, вікову

дискримінацію (ейджизм), дискримінацію престижу деяких професій, а також дискримінацію фізичних та розумових відхилень (ейблізм) [3, с. 186 – 187].

Перша група мовних одиниць, що запобігають етнічній дискримінації, увібрала в себе найрозповсюдженіші види політкоректної лексики. Так, наприклад, у США замість слова «Indian» вживають словосполучення «indigenous person» або «native American», а замість «Eskimo» прийнято говорити «Native Alaskan».

Друга лексична група, що дозволяє уникнути дискримінації за гендерною ознакою, частіше всього характеризується словами та виразами із компонентом «man». Наприклад, слово «fireman» замінюють на «firefighter», «businessman» на «businessperson» тощо. А відомий вираз «If a person wants to be successful in his life, he must work hard» тепер звучить таким чином: «If a person wants to be successful in his/her, he/she must work hard».

Третьою групою є лексичні одиниці, які попереджають вікову дискримінацію. Застосування подібних одиниць частіше за все стосується поваги до людей старшого віку. Тож все частіше наразі кажуть не «old», а «third age person» або «senior citizen». Також доволі розповсюдженими є такі слова як «mature» та «seasoned».

Прикладами для четвертої групи політкоректних одиниць, що запобігають дискримінації деяких, на перший погляд, непрестижних професій, можуть послужити такі словосполучення як «environmental hygienist» (замість «janitor») або ж «funeral director» (замість «undertaker»).

П'ята група, яка допомагає уникнути дискримінації людей з обмеженими можливостями може бути інтерпретована, як розуміння суспільством того, що люди з якими-небудь фізичними вадами не позбавлені можливості реалізувати свій потенціал. У цій групі політкоректні висловлювання найчастіше утворюються за допомогою приставки «challenged». Наприклад: «physically-challenged» замість «disabled»; «visually challenged» замість «blind».

Л. Сінна до вже названих груп додає такі:

- слова, що запобігають дискримінації за зовнішнім виглядом. Наприклад: «big-boned», «plus-size» замість «overweight»;
- політкоректні одиниці, що дозволяють уникнути дискримінації за соціальними ознаками: «low-income», «underprivileged» замість «poor»;
- слова, що приховують військові конфлікти: «conflict» (протистояння), «air support» (вогняна підтримка з повітря), «freedom fighter» (визвольні дії), «defenses» (оборонні дії), «protectorate» (узяти під контроль) та ін.;
- політкоректна лексика у соціально-економічній та кримінальній сферах: «slump» (різкий занепад), «lay off» (скорочення), «price adjustment» (цінове коригування), «corrections officer» (працівник/офіцер охорони у виправних закладах/закладах обмеження волі), «client of the correctional system» (людина яка стала частиною кримінально-виконавчої системи) [30, с. 285].

Отже, можна зробити висновки, що метою вживання політкоректної лексики є прагнення поважати почуття та достоїнства індивіда, його права у всіх сферах життя, включаючи мовну. Політкоректна мова уникає слів та виразів, що можуть образити чи принизити людину, викликати в неї негативні емоції. До сфери політкоректності потрапили найрізноманітніші прошарки сучасного суспільства – расові та етнічні меншини, жінки, люди похилого віку, люди з фізичними чи розумовими відхиленнями тощо. Тож ті лексичні одиниці, які тим чи іншим чином дискримінують цих людей, замінюються на нетральні або позитивні евфемізми.

Для аналізу особливостей вживання політично коректної лексики у сучасному англomовному медійному дискурсі за основу ми візьмемо класифікацію політкоректних одиниць, надану Н. Валуєвою [3] та Л. Сінною [30]. Так, до них авторки відносять:

- політкоректна лексика, що запобігає етнічній дискримінації;
- слова, що дозволяють уникати дискримінації за гендерною ознакою;
- лексичні одиниці, які попереджають дискримінацію за віком;

- політично коректні одиниці, що запобігають дискримінації непрестижних професій;
- слова, що допомагають уникнути дискримінації людей з обмеженими можливостями, чи розумовими вадами;
- мовні одиниці, що запобігають дискримінації за зовнішнім виглядом;
- політкоректні одиниці, що дозволяють уникати дискримінації за соціальними ознаками;
- слова, що маскують військові конфлікти;
- політкоректна лексика у соціально-економічній та кримінальній сферах.

Дослідження частоти вживання та функціонування вказаних вище політкоректних одиниць ми будемо проводити на сторінках британського та американського інтернет видань – BBC News [23] та The Washington Post [22].

Політкоректні одиниці, що запобігають етнічній дискримінації

*The Birmingham-born actor spoke shortly before the broadcast of his documentary series which explores the growth of **African-American** culture. – Актор, що народився у Бірмінгемі, виступив незадовго до початку трансляції свого документального серіалу, у якому досліджується розвиток **афроамериканської** культури.*

*The figures that are available for incidents in which the police shoot and kill people show that for **African-Americans**, there's a much higher chance of being fatally shot relative to their overall numbers in the US population. – Дані щодо інцидентів, у яких поліція стріляє та вбиває людей, показують, що для **афроамериканців** вірогідність бути застреленими значно вище у порівнянні з іншим населенням США.*

*At least three Virginia school districts plan to offer the pilot **Advanced Placement African American** studies course next school year amid scrutiny from officials in several states, including Gov. Glenn Youngkin, over the course's teachings on race. – Щонайменше три шкільні округи штату Вірджинія планують запропонувати в наступному навчальному році експериментальний курс із*

вивчення **афроамериканської** культури «*Advanced Placement*» на тлі підвищеної уваги зі сторони офіційних осіб декількох штатів, включаючи губернатора Глена Янкіна, до викладання у межах цього курсу расових питань.

Scientists said Thursday that they have found more than 41,000 genetic “relatives” of 27 enslaved people who were buried in Maryland’s Catoctin Furnace African American Cemetery about 220 years ago. – У четвер вчені заявили, що їм вдалося знайти більш ніж 41000 генетичних «родичів» 27 поневолених людей, які були поховані на кладовищі для афроамериканців Catoctin Furnace у штаті Меріленд близько 220 років тому назад.

У вищезазначених прикладах було застосовано політично-коректне словосполучення «*African American*» замість образливого «*dark-skinned*» чи «*nigger*».

Asian Americans are the most economically divided racial group, with a yawning gap separating the most affluent and the poorest of them. – Американці азійського походження є найбільш економічно розділеною расовою групою, що розділяє найзаможніших та найбідніших із них.

It happened as thousands had gathered in the majority Asian-American city of Monterey Park, California, for the festival. – Це сталося в той момент, коли тисячі людей зібралися на фестиваль у місті Монтерей-Парк (штат Каліфорнія), де проживає більшість азійсько-американського населення.

У цих випадках, як ми можемо побачити, було використано політкоректне словосполучення «*Asian Americans*» замість просто «*Asian*» чи взагалі дискримінуючого «*narrow*».

Native Alaskans say oil drilling threatens way of life. – Корінні жителі Аляски кажуть, що буріння нафтових свердловин заважає їх звичному способу життя.

We respect the rights of Alaska Native corporation shareholders to make decisions about what to do on their lands and hope the Biden Administration will do the same for other Alaska Native corporation shareholders who may have differing

views about what they would like do on their lands, especially regarding the Pebble Project. – Ми поважаємо право акціонерів корпорацій корінних жителів Аляски приймати рішення про те, що можна робити на їхніх землях, та сподіваємося, що адміністрація президента Байдена вчинить так же і з іншими акціонерами корпорацій корінних жителів Аляски, у яких можуть бути різні погляди щодо того, що саме вони б хотіли робити на своїй землі, особливо по відношенню до проекту «Pebble».

У вищезазначених реченнях зі статей новинних сайтів «BBC News» та «The Washington Post» замість «Eskimo» було вжито більш коректні словосполучення «Native Alaskans» та «Alaska Native».

People of color aren't voting against the Trump-era Republicans as much as I hoped and once expected. – Люди з темною шкірою голосують проти республіканців епохи Трампа не так часто, як я сподівався та очікував.

У цьому випадку також, замість образливих слів, що позначають темношкіре населення США («dark-skinned» чи «nigger») було вжито політично коректний вислів «people of color».

Jewish man in Birmingham hopes for peace in former homeland. – Ізраїльтянин із Бірмінгема сподівається на мир на своїй колишній батьківщині.

He had accused Jewish people of “great disloyalty” if they vote for Democrats, although he did not say at the time disloyalty to whom. – Він звинуватив євреїв у «великій нелояльності», якщо вони голосують за демократів, хоча в той момент він не уточнив, у нелояльності до кого саме.

В цих двох реченнях замість слова «Jew», яке буквально означає «єврей», «жид» (неприємний стереотип), вживається більш коректні терміни «Jewish man» та «Jewish people».

Christienna Fryar looks at the long history of African Europeans, the New York trip in which Fidel Castro met African leaders at the UN, and the campaigning of W.E.B. Du Bois. – Крістіенна Фрайар розглядає довгу історію афроєвропейців, поїздки до Нью-Йорка, у ході якої Фідель Кастро зустрівся з африканськими лідерами в ООН, та передвиборчу кампанію W.E.B. Дю Буа.

Тут для недопущення расизму журналістами було вжито політично коректне словосполучення «African Europeans» замість простого «Africans».

*Supreme Court: Alabama's voting maps unfair to **Black residents**.* – Верховний суд: голосування в Алабамі є несправедливим для **чорношкірих жителів**.

***Black Americans** were disadvantaged by racist housing decisions.* – **Чорношкірі американці** опинилися у невигідному становищі через расистські рішення щодо будівництва житла.

На нашу думку, у цих прикладах було вжито «Black residents» та «Black Americans» замість простого «Black», щоб показати що усі американці (у тому числі, й темношкірі) однакові у правах та вважаються жителями США.

*Democrats are worried about a potential drop next year in turnout among **Black voters**, the party's most loyal constituency, who played a consequential role in delivering the White House to President Biden in 2020 and will be crucial in his bid for reelection.* – Демократи занепокоєні можливим зниженням у наступному році явки серед **чорношкірих виборців** – найбільш лояльного електорату партії, що зіграв значну роль у виграші Байдена в 2020 році та буде мати вирішальне значення у його боротьбі за новий президентський термін.

У цьому випадку також задля запобігання расовій дискримінації було застосовано вираз «Black voters» замість простого «Black», або ж образливого «Nigger».

Політично коректна лексика, що дозволяє уникнути дискримінації за гендерною ознакою

*Plans to axe **firefighters** and close some stations have been abandoned by the fire authority.* – Від планів звільнити **пожежників** і закрити деякі станції пожежна служба відмовилася.

Тут, журналісти, аби уникнути дискримінації за гендерною ознакою, в першу чергу, перед жіночою статтю (адже, у більшості випадків було прийнято казати «fireman»), вжили нейтральне слово, що може стосуватися як чоловіків, так і жінок – «firefighters».

*Brian Rose: 'We need a **businessperson** at the helm'. – Брайан Роуз: «Нам потрібен **бізнесмен** у керма».*

У цьому прикладі також замість дискримінуючого слова «businessman» було вжито нейтральне – «businessperson».

*Haiti crisis: Can Kenyan **police officers** defeat the gangs? – Криза на Гаїті: чи зможуть кенійські **поліцейські** побороти банди?*

*The **officers** who didn't stop Derek Chauvin are on trial. – **Поліцейські**, котрі не змогли зупинити Дерека Шовена, постануть перед судом.*

Тут ми можемо побачити, що у назві професії поліцейський було видалено складову «-man», а замість нього вжито гендерно-нейтральну лексему «officer».

*'**Ladies and gentlemen**, we have detected gravitational waves'. – **Пані та панове**, ми виявили гравітаційні хвилі.*

У вищезазначеному прикладі, задля недопущення дискримінації до жінок, при звертанні у першу чергу було вжито слово «Ladies».

*One of north east Scotland's longest running cultural festivals has appointed its new **chairperson**. – Один із найтриваліших культурних фестивалів північно-східної Шотландії призначив нового **голову**.*

*FDA chief **spokesperson** removed after convalescent plasma debacle. – Головного **представника** FDA відсторонили з посади після фіаско з лікувальною плазмою.*

*A **spokesperson** for The Voice says things are on track after rumours that two of the show's coaches had quit and only five people had turned up to an audition. – **Представник** шоу «Голос» заявив, що все йде за планом після того, як з'явилися чутки про те, що два тренери шоу звільнилися, а на прослуховування прийшли лише п'ять людей.*

У трьох вищезазначених прикладах, як і в попередніх, задля недопущення дискримінації до жіночої статі, було замість складової «-man» вжито складову «-person».

Політично коректна лексика, що попереджує вікову дискримінацію

*Officials said they have arrested and charged a man and woman in connection with an assault on a **senior citizen** in a parking lot in the Beltsville area – a beating that was caught on video. – Влада заявила, що чоловіка та жінку, що напали на людину похилого віку на паркувальному майданчику у районі Белтсвілла, було заарештовано та пред'явлено їм звинувачення – побиття потрапило у поле зору камери.*

У цьому прикладі, щоб не образити людей у віці, було вжито політично коректний вираз «senior citizen» замість слова «old».

*A 48-year-old man was fatally stabbed early Monday inside an apartment of a **senior housing building** near Barracks Row in Southeast Washington, police said. – За даними поліції, 48-літній чоловік був смертельно поранений ножом у понеділок в одній із квартир будинку для людей похилого віку, що розташований неподалік від Барракс-Роу на південному сході Вашингтону.*

Тут також замість образливого «nursing home» (будинок пристарілих) було застосовано пом'якшувальний вираз «senior housing building».

*But, in Singapore, **senior citizens** are putting that myth to rest by learning how to code computer programs. – Проте у Сінгапурі люди похилого віку розвіюють цей міф, навчаючись кодуванню комп'ютерних програм.*

Як і у першому прикладі, тут також, щоб не акцентувати на слові «старий», було вжито нейтральне словосполучення «senior citizen».

Elderly residents living in sheltered housing say they are worried after their personal alarm system was turned off due to a fault. – Люди похилого віку, що проживають у пансіонаті, говорять, що вони занепокоєні тим, що їх персональна система сигналізації була вимкнена через несправність.

Elderly people in England are to be given cash to fund their own social care, the health secretary has said. – Міністр охорони здоров'я заявив, що людям похилого віку в Англії будуть надавати гроші для фінансування їх власного соціального догляду.

*The inexplicable horror of the deaths of eight **elderly people** in Florida. – Невимовний жах, що був викликаний загибеллю восьми **людей похилого віку** у Флориді.*

У цих трьох вищезазначених прикладах замість образливого «old», було вжито словосполучення «elderly people (residents)».

Політкоректні одиниці, що запобігають дискримінації непрестижних професій

*The day before Shirley Ann Donovan's children, grandchildren, extended family members and friends were scheduled to gather at a Southeast Washington church for Donovan's funeral, they received a phone call from **the funeral director**. – За день до того, як діти, онуки, далекі родичі та друзі Ширлі Енн Донован повинні були зібратися в одній із церков південно-східного Вашингтону на похорони Донован, їм зателефонував **директор похоронного бюро**.*

*A 28-year-old who survived cancer as a child has said she became a **funeral director** after losing friends who were also battling the disease. – 28-літня жінка, що пережила у дитинстві рак, стала **директором похоронного бюро** після того, як втратила друзів, які також боролися з цим недугом.*

У цих прикладах, задля маскуванню непрестижної та пов'язаної зі смертю професії («undertaker» («трунар»)) було вжито більш м'яке – «the funeral director».

*Charnwood **refuse and street cleaning staff** collect household waste for about 200,000 residents, the GMB said. – За словами представників GMB, **співробітники** компанії Charnwood, що займалися вивозом сміття та прибиранням вулиць, збирають побутові відходи близько 200000 жителів.*

Як ми знаємо, професія прибиральника, двірника і т.п. ніколи не була престижною, тому тут, щоб не образити людей, що займаються вивозом сміття та показати, що для суспільства є цінним те що вони роблять, журналісти вжили нейтральне словосполучення «refuse and street cleaning staff».

Одиниці, що допомагають уникнути дискримінації людей з обмеженими можливостями

Gardening can be a physical challenge. These tips make it accessible. – Садівництво може бути важким випробуванням для людей з обмеженими можливостями. Ці поради роблять його доступнішим.

У цьому випадку замість образливого та дискримінуючого слова «invalid» було вжито вираз «a physical challenge».

A visually impaired woman from County Antrim has become an international judo champion, a year after taking up the sport. – Слабкозора жінка із графства Антрим стала міжнародною чемпіонкою з дзюдо через рік після того, як почала займатися цим видом спорту.

Mr Charmley, who was left visually impaired following a brain tumour, said it was "mind-blowing" the work had helped find evidence that the Cookham monastery was a social and religious hub. – Містер Чармлі, який став погано бачити через пухлину головного мозку, сказав, що робота, яка допомогла знайти докази того, що монастир Кукхем був соціальним і релігійним центром, була «вражаючою».

А в цих вищезазначених двох прикладах замість образливого слова «blind» було застосовано політкоректний вираз «visually impaired».

New signs have been put up in a Cornish hospital to help people with learning disabilities find their way around more easily. – В одній із лікарень Корнуолла з'явилися нові вказівні знаки, що допомагають людям із відхиленнями у розвитку легше орієнтуватися на місцевості.

Children with a learning disability in Scotland are more likely to die prematurely - often from treatable causes, a report has found. – Діти із відхиленнями у розвитку в Шотландії мають більше шансів померти передчасно, причому частіше за все через хвороби, які можна вилікувати, говориться у доповіді.

At this specialty shop, the intellectually disabled are proud businesspeople. – У цьому спеціалізовану магазині люди з вадами розумового розвитку пишаються бізнесменами.

На нашу думку, у цих прикладах, замість слова «retarded» (що буквально перекладається як «відсталий», тобто людина, яка відстає у розвитку порівняно

з іншими), було вжито більш коректні словосполучення «learning disability» та «intellectually disabled».

*In interviews, the **disabled** reveal not only their struggles but also their passions and senses of humor. – В інтерв'ю люди з обмеженою дієдатністю розповідають не лише про свої труднощі, але й про свої захоплення та почуття гумору.*

*It's his reaction to people who assume that he must be straight or doesn't have any sexual feelings simply because he's **disabled**. – Це його реакція на те, що дехто вважає, що він повинен бути натуралом та не відчувати ніяких сексуальних почуттів лише тому, що він людина з обмеженою дієдатністю.*

У вищезазначених прикладах також замість образливого та дискримінуючого слова «invalid» було вжито слово «disabled», що означає не інвалідність, а обмежену дієдатність.

***Ableism** is a word which is increasingly being seen, especially on social media. It's a single word which people are using instead of the longer phrases "disability discrimination" or "disability prejudice". – Ейблізм – це слово, яке частіше за все зустрічається у соціальних мережах. Це слово, котре люди використовують замість фраз «дискримінація за інвалідністю» або «упередження щодо інвалідності».*

***Ableism** is rooted in the assumption that non-disabled people are the ideal. – Ейблізм ґрунтується на припущенні, що люди без інвалідності є ідеалом.*

Тут же, для уникнення дискримінації за фізичними вадами чи вадами розвитку журналісти вживають слово «ейблізм», що означає соціальне упередження проти людей із інвалідністю.

Політкоректні слова, що запобігають дискримінації за зовнішнім виглядом

***Plus-size** bloggers Jess Millichamp and Laura Ferry share body positive videos on social media, encouraging people to feel comfortable in the gym. – Плюс сайз блогерки Джесс Міллічамп та Лаура Феррі діляться у соціальних мережах відеороликами про позитивне відношення до свого тіла, призиваючи людей себе почувати комфортно у тренажерному залі.*

*A gardener and personal trainer from Guildford in Surrey has become one of the UK's first **plus-size** male models.* – Садівник та персональний тренер із Гілфорда (графство Суррей) став один із перших у Великобританії чоловіків-моделей **великих розмірів**.

*The average American woman wears a size 16 to 18, so when Nike launched a **plus-size** collection of fitness wear in 2017, then introduced plus-size mannequins in select North American stores the following year, it was good business sense.* – Середньостатистична американка носить розмір 16 – 18, тому, коли у 2017 році компанія Найк випустила колекцію одягу для фітнесу **великих розмірів**, а в наступному році представила манекени плюс-сайз у деяких північноамериканських магазинах, це було цілком логічно із точки зору ведення бізнесу.

У цих прикладах, щоб не образити людей із зайвою вагою, та не застосовувати слово «fat», вживають більш нейтральне – «plus-size».

*What kind of message is fashion trying to send **larger women**?* – Яке послання мода намагається передати **пишним жінкам**?

Тут так само, щоб не образити почуття жінок, що мають пишні параметри чи зайву вагу, вживають словосполучення «larger women».

Політкоректні одиниці, що дозволяють уникнути дискримінації за соціальними ознаками

*Merseyside Police must improve safeguarding of **vulnerable people**.* – Поліція Мерсісайду має поліпшити захист **уразливих груп населення**.

*A Prince George's County judge sentenced a man convicted last month of mortgage fraud to eight years in prison on Friday, saying in a blistering speech that "he took everything" from **vulnerable people** he promised to help.* – У п'ятницю суддя округу Принс-Джордж засудив до восьми років тюремного ув'язнення чоловіка, якого у минулому році визнали винним у шахрайстві з іпотечним кредитуванням, який заявив у своїй різкій промові, що «він забрав усе» у **незахищених людей**, яким обіцяв допомогти.

На нашу думку, у цих уривках зі статей інтернет-ЗМІ було вжито політкоректне словосполучення «vulnerable people» замість образливого «poor».

*Every year, thousands of people from across Africa embark on the dangerous journey for Europe, **in hope of a better life**.* – Щороку тисячі людей з усієї Африки вирушають у небезпечну подорож до Європи з **надією на краще життя**.

У цьому випадку, щоб не образити біженців із країн Африки (тобто бідних людей, які тікали в Європу у надії покращити свій матеріальний стан) було вжито політкоректний вираз – «in hope of a better life».

*Almost eight out of ten Londoners on **a low income** are skipping meals or going without essentials, new data suggests.* – Згідно з новими даними, майже вісім із десяти жителів Лондону, які **мають невеликі доходи**, недоїдають або обходяться без предметів першої необхідності.

*Barnsley: Energy grant help for **low income households**.* – Барнслі: допомога на енергетичні гранти для **малозабезпечених сімей**.

*Seventy-seven percent of its students are from **low-income** families.* – Сімдесят сім відсотків студентів походять із **малозабезпечених сімей**.

***Lower-income neighborhoods** in the District recorded eight times more traffic fatalities in recent years than the city's wealthiest area, an analysis shows, as residents call for more enforcement and road improvements following the deadliest year on city streets in more than a decade.* – Аналіз показує, що в районах округу, де проживають **люди з низькими доходами** за останні роки зафіксовано у вісім разів більше смертних випадків на дорогах, ніж у найбагатших районах міста, тому жителі вимагають посилити контроль і покращити дороги після найбільш смертоносного року на міських вулицях за останні десять років.

У цих прикладах, так само, як і в першому, замість слова «poor» було вжито словосполучення «low income».

*Barnsley Council will pay off debts to energy companies for **people who are struggling with bills**.* – Рада Барнслі погасить борги перед енергетичними компаніями для **людей, які не можуть самотійно оплатити свої рахунки**.

А в цьому реченні зі статті англомовного ЗМІ, щоб не образити почуття людей похилого віку, які мають невеликі доходи та не можуть самостійно оплатити рахунки по комуналці, було вжито вираз «people who are struggling with bills».

*A charity that helps **underprivileged** women and children said it was "really proud" after it was named Charity of the Year. – Благодійна організація, яка допомагає **малозабезпеченим** жінкам і дітям, заявила, що «справді пишається» тим, що її назвали Благодійною організацією року.*

Тут також, аналогічно з іншими прикладами, замість образливих слів «poor» чи «beggar» було вжито політкоректне «underprivileged».

Слова, що приховують військові конфлікти, війни

*How the Israel-Gaza **conflict** is unfolding in maps, graphics and videos. – Карти, графіки та відеоматеріали про те, як розгортається **конфлікт** між Ізраїлем та Сектором Газа.*

Як ми знаємо, між Ізраїлем та Сектором Газа наразі точиться справжня війна, адже це не можливо назвати іншими словами, проте задля маскуванню дійсності журналістами було вжито нейтральне слово «конфлікт».

*Residents leave as **tension** grows at Israel-Lebanon border. – Громадяни покидають свої помешкання у зв'язку зі зростанням **напруги** на межі Ізраїлю та Лівану.*

У цьому прикладі, як і в попередньому, замість позначення гострої фази військового конфлікту між Ізраїлем та межуючими з ним країнами, вжили слово «напруга».

*Ukraine **tensions**: A warning siren blares in rebel-held Donetsk. – Зростання **напруги** в Україні: у тимчасово окупованому Донецьку звучать сирени.*

Тут, журналісти, описуючи війну між Україною та росією, говорять також про так звану «напругу», тим самим маскуючи дійсність.

*Iraq offers **air support** to Kurdish fighters. – Ірак пропонує курдським бойовикам **вогняну підтримку з повітря**.*

*Pentagon chief on pulling **air support** for U.S.-backed rebels: 'We missed an opportunity'. – Голова Пентагону про припинення надання **вогневої підтримки з повітря** для повстанців, що підтримують США: «Ми упустили можливість».*

На нашу думку, у цьому випадку було вжито нейтральне словосполучення «air support» замість прямого «bombing».

*Now comes the test of who supports Israelis' human right to **self-defense**. – Тепер потрібно перевірити, хто підтримує право ізраїльтян на **самооборону**.*

А тут, як ми вважаємо, замість слова «war» чи словосполучення «military actions» було вжито нейтральне – «self-defense».

Політкоректна лексика у соціально-економічній та кримінальній сферах

*Quake **tourism slump** could cut lifeline to Morocco's mountain villages. – Зниження потоку туристів у результаті землетрусу може значно погіршити життя для гірського поселення у Марокко.*

*Silicon Valley Bank share **slump** rocks financial stocks. – Падіння акцій банку Silicon Valley Bank підкосило акції інших фінансових компаній.*

У вказаних прикладах, задля маскуванню падіння економіки та погіршення рівня життя населення (адже, наприклад, туристи теж приносять неабиякий прибуток для певних регіонів, що неабияк впливає й на доходи населення) було вжито нейтральне слово «slump».

*ESPN began **laying off employees** Monday, part of a wave of cost-cutting at parent company Disney that will claim an unspecified number of jobs across all levels at the sports network in the coming months. – У понеділок компанія ESPN почала звільняти співробітників у межах хвилі скорочення витрат у материнській компанії Disney, що у найближчі місяці призведе до скорочення необмеженої кількості робочих місць на всіх рівнях спортивної мережі.*

*Production and exploration at Tara Mines in Navan, County Meath, is to temporarily cease, resulting in the temporary **laying off** of 650 workers. – Видобуток і розвідка на шахтах Тара в Навані, графство Міт, тимчасово припиняється, що призведе до звільнення 650 працівників.*

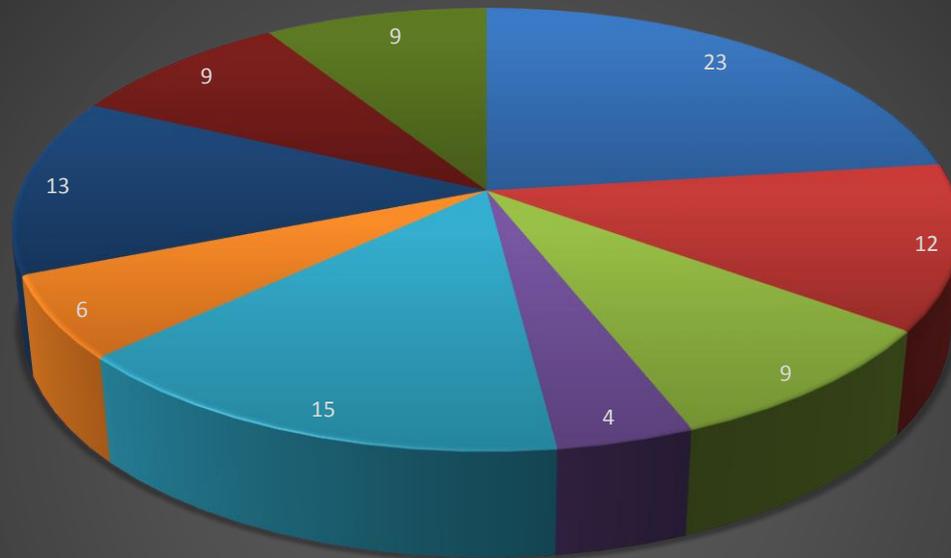
Як ми знаємо, звільнення чи скорочення працівників ніколи не було схвальним з боку суспільства, тому, щоб замаскувати цю неприємну дійсність, було вжито нейтральний вираз «laying off».

A former D.C. corrections officer was arrested Wednesday and charged with assaulting a handcuffed detainee in 2019 by pushing him into a door frame, according to the U.S. attorney's office. – За даними прокуратури США, колишнього офіцера виправної колонії округу Колумбія заарештували в середу та звинуватили в нападі на закутого в наручники затриманого в 2019 році, якого він штовхнув у дверну раму.

A Maryland corrections officer was accused of being a high-ranking member of the 8-Trey Crips street gang and indicted on 35 charges, including first-degree attempted murder, drug distribution and smuggling of contraband, state officials announced Thursday. – Офіцер виправної колонії штату Меріленд був звинувачений у тому, що він був високопоставленим членом вуличної банди 8-Trey Crips, тож йому було пред'явлено звинувачення за 35 пунктами, включаючи замах на вбивство першого ступеня, розповсюдження наркотиків і контрабанду, про що оголосила в четвер влада штату.

У цьому випадку, щоб не вживати слова «наглядач», журналістами було вжито вираз «corrections officer».

Особливості вживання політично коректних одиниць на сторінках британських та американських інтернет-ЗМІ

- Запобігання етнічній дискримінації, 23%
- Уникання гендерної дискримінації, 12%
- Запобігання дискримінації за віком, 9%
- Маскування непрестижних професій, 4%
- Запобігання дискримінації через фізичні чи розумові вади, 15%
- Уникання дискримінації за зовнішнім виглядом, 6%
- Запобігання дискримінації через положення у соціумі, 13%
- Маскування військових конфліктів та війни, 9%
- Політкоректна лексика у соціально-економічній та кримінальній сферах, 9%

Рис. 2.2. – Особливості вживання політично коректних одиниць на сторінках Інтернет-видань BBC News та The Washington Post

У цілому можемо зазначити, що використання політкоректної лексики в сучасному англomовному медіа-дискурсі стає все більш значущим, що відображає еволюцію суспільних норм і підвищене усвідомлення інклюзивності та чутливості. Ця форма мовних маніпуляцій спрямована на сприяння чесності, поваги та рівності шляхом уникнення термінів, які можуть вважатися

образливими чи виключними. Проте застосування політкоректної мови в ЗМІ не позбавлене складнощів і проблем. Однією з примітних особливостей є постійна еволюція допустимих термінів. Мова динамічна, і те, що сьогодні можна вважати політкоректним, завтра може вважатися застарілим або недоречним. Ця плинність створює виклик для медіа-професіоналів, які повинні бути в курсі останніх лінгвістичних тенденцій і відповідним чином адаптувати свою комунікацію.

На рис. 2.2 наведено особливості вживання політично коректних одиниць на сторінках Інтернет-видань BBC News та The Washington Post.

Таким чином, як ми можемо побачити, на інтернет-сторінках англомовних ЗМІ міститься найбільше політкоректних одиниць, що запобігають дискримінації за етнічною ознакою (23%), допомагають уникнути дискримінації людей з обмеженими можливостями, чи розумовими вадами (15%), а також тих, що запобігають дискримінації за соціальними ознаками (13%). Найменше ж на сторінках досліджуваних інтернет-ЗМІ політкоректних одиниць, що маскують неprestижні професії – усього 4%.

2.2 Проблеми перекладу політкоректних лексичних одиниць в американських та британських інтернет-ЗМІ

Основні проблеми перекладу політично коректних одиниць англійської мови засобами української зумовлені кількома факторами. Так, у першу чергу, складність може викликати з'ясування значення конкретної мовної одиниці, котре може мати національно-культурне забарвлення. Якщо це значення не є еквівалентним до українського, то завдання перекладача полягає у доборі правильного способу перекладу тієї чи іншої політкоректної одиниці. Такі способи перекладу називають перекладацькими трансформаціями.

У загальному, перекладацькою трансформацією називають міжмовні перетворення, за допомогою яких можна перейти від одиниць оригіналу до

одиниць перекладу у тих випадках, коли словникові відповідники відсутні, або не можуть бути використані за умовами контексту. Основними перекладацькими трансформаціями є калькування, транскрипція/транслітерація, описовий переклад, заміни, додавання та опущення слів, а також перестановки.

Калькуванням називають спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин морфем чи слів (у випадку стійких словосполучень) їх лексичними відповідниками у мові перекладу. Калькування є доречним у випадках, коли його застосування не приводить до буквалізму.

Поряд із калькуванням застосовують транскрипцію та/або транслітерацію, під якими розуміється пофонемне відтворення вихідної лексичної одиниці засобами перекладної мови.

Переклад деяких політично коректних потребує застосування описового перекладу. З однієї сторони, описовий переклад сприяє розкриттю важливих ознак, що позначають конкретну лексичну одиницю за рахунок розвернутих словосполучень. З іншої сторони, описовий переклад є частіше за все громіздким і його нелегко ставити у текст перекладу.

Також застосовуються такі трансформації, як перестановки та заміни, опущення і додавання слів.

Заміни – це найбільш поширений і різноманітний вид перекладацької трансформації. У процесі перекладу заміни можуть піддаватися як граматичні одиниці, так і лексичні. Перестановки – це зміна розташування мовних елементів у тексті перекладу в порівнянні з текстом оригіналу. Елементами, що можуть піддаватися перестановці, є зазвичай слова, словосполучення, частини складного речення, також самостійні речення в текст.

Ще одним лексико-граматичним прийомом перекладу є опущення слів – прийом, внаслідок якого смисл політично коректної одиниці передається меншою кількістю слів. Натомість, поруч із опущенням слів, іноді задля перекладу деяких лексичних одиниць доводиться вводити додаткові слова для того, щоб він був більш зрозумілий для носіїв мови перекладу.

Тож розглянемо способи перекладу політично коректних одиниць британських та американських інтернет-ЗМІ українською мовою.

*The Birmingham-born actor spoke shortly before the broadcast of his documentary series which explores the growth of **African-American** culture.* – Актор, що народився у Бірмінгемі, виступив незадовго до початку трансляції свого документального серіалу, у якому досліджується розвиток **афроамериканської** культури.

*The figures that are available for incidents in which the police shoot and kill people show that for **African-Americans**, there's a much higher chance of being fatally shot relative to their overall numbers in the US population.* – Дані щодо інцидентів, у яких поліція стріляє та вбиває людей, показують, що для **афроамериканців** вірогідність бути застреленими значно вище у порівнянні з іншим населенням США.

*At least three Virginia school districts plan to offer the pilot **Advanced Placement African American** studies course next school year amid scrutiny from officials in several states, including Gov. Glenn Youngkin, over the course's teachings on race.* – Щонайменше три шкільні округи штату Вірджинія планують запропонувати в наступному навчальному році експериментальний курс із вивчення **афроамериканської** культури «*Advanced Placement*» на тлі підвищеної уваги зі сторони офіційних осіб декількох штатів, включаючи губернатора Глена Янкіна, до викладання у межах цього курсу расових питань.

*Scientists said Thursday that they have found more than 41,000 genetic "relatives" of 27 enslaved people who were buried in Maryland's Catoctin Furnace **African American** Cemetery about 220 years ago.* – У четвер вчені заявили, що їм вдалося знайти більш ніж 41000 генетичних «родичів» 27 поневолених людей, які були поховані на кладовищі для **афроамериканців** Catoctin Furnace у штаті Меріленд близько 220 років тому назад.

У вищезазначених прикладах було застосовано прийом калькування для перекладу словосполучення «*African American*» українською мовою.

Asian Americans are the most economically divided racial group, with a yawning gap separating the most affluent and the poorest of them. – **Американці азійського походження є найбільш економічно розділеною расовою групою, що розділяє найзаможніших та найбідніших із них.**

На нашу думку, у цьому випадку було використано прийом описового перекладу, адже для перекладу політично коректної одиниці «Asian Americans» було застосовано більш розгорнуте словосполучення.

It happened as thousands had gathered in the majority Asian-American city of Monterey Park, California, for the festival. – **Це сталося в той момент, коли тисячі людей зібралися на фестиваль у місті Монтерей-Парк (штат Каліфорнія), де проживає більшість азійсько-американського населення.**

У цьому випадку, як ми можемо побачити, під час перекладу було використано знову прийом калькування.

Native Alaskans say oil drilling threatens way of life. – **Корінні жителі Аляски кажуть, що буріння нафтових свердловин заважає їх звичному способу життя.**

We respect the rights of Alaska Native corporation shareholders to make decisions about what to do on their lands and hope the Biden Administration will do the same for other Alaska Native corporation shareholders who may have differing views about what they would like do on their lands, especially regarding the Pebble Project. – **Ми поважаємо право акціонерів корпорацій корінних жителів Аляски приймати рішення про те, що можна робити на їхніх землях, та сподіваємося, що адміністрація президента Байдена вчинить так же і з іншими акціонерами корпорацій корінних жителів Аляски, у яких можуть бути різні погляди щодо того, що саме вони б хотіли робити на своїй землі, особливо по відношенню до проекту «Pebble».**

У вищезазначених реченнях політично коректні одиниці були перекладені за допомогою описового перекладу (відтворені українською більш розгорнутим словосполученням).

People of color aren't voting against the Trump-era Republicans as much as I hoped and once expected. – **Люди з темною шкірою** голосують проти республіканців епохи Трампа не так часто, як я сподівався та очікував.

У цьому випадку, як ми вважаємо, було застосовано ще не згаданий нами попередньо прийом смислового розвитку: із словосполучення «people of color» ми шляхом логічних умовиводів зробили висновок, що це саме «люди із темною шкірою».

Jewish man in Birmingham hopes for peace in former homeland. – **Ізраїльтянин** із Бірмінгема сподівається на мир на своїй колишній батьківщині.

Тут також було застосовано прийом смислового розвитку, адже словосполучення «Jewish man» прямо перекладається як «єврей», а, отже, це, скоріше за все ізраїльтянин.

He had accused Jewish people of "great disloyalty" if they vote for Democrats, although he did not say at the time disloyalty to whom. – Він звинуватив **євреїв** у «великій нелояльності», якщо вони голосують за демократів, хоча в той момент він не уточнив, у нелояльності до кого саме.

У вищевказаному прикладі, як ми вважаємо, під час перекладу було вжито прийом опущення слова.

Christienna Fryar looks at the long history of African Europeans, the New York trip in which Fidel Castro met African leaders at the UN, and the campaigning of W.E.B. Du Bois. – Крістіенна Фрайар розглядає довгу історію **афроєвропейців**, поїздки до Нью-Йорка, у ході якої Фідель Кастро зустрівся з африканськими лідерами в ООН, та передвиборчу кампанію **W.E.B. Дю Буа**.

Тут під час перекладу було застосовано прийом калькування.

Supreme Court: Alabama's voting maps unfair to Black residents. – Верховний суд: голосування в Алабамі є несправедливим для **чорношкірих жителів**.

Black Americans were disadvantaged by racist housing decisions. – **Чорношкірі американці** опинилися у не вигідному становищі через расистські рішення щодо будівництва житла.

У зазначених випадках також під час перекладу було застосовано прийом калькування.

*Democrats are worried about a potential drop next year in turnout among **Black voters**, the party's most loyal constituency, who played a consequential role in delivering the White House to President Biden in 2020 and will be crucial in his bid for reelection.* – Демократи занепокоєні можливим зниженням у наступному році явки серед **чорношкірих виборців** – найбільш лояльного електорату партії, що зіграв значну роль у виграші Байдена в 2020 році та буде мати вирішальне значення у його боротьбі за новий президентський термін.

У цьому випадку також задля перекладу виділеної політично коректної одиниці було вжито прийом калькування.

*Plans to axe **firefighters** and close some stations have been abandoned by the fire authority.* – Від планів звільнити **пожежників** і закрити деякі станції пожежна служба відмовилася.

У цьому прикладі також для перекладу гендерно маркованої політично коректної одиниці було застосовано прийом калькування.

*Brian Rose: 'We need a **businessperson** at the helm'.* – Брайан Роуз: «Нам потрібен **бізнесмен** у керма».

У цьому прикладі також при перекладі політично коректної одиниці «businessperson» було застосовано прийом калькування.

*Haiti crisis: Can Kenyan **police officers** defeat the gangs?* – Криза на Гаїті: чи зможуть кенійські **поліцейські** побороти банди?

У цьому випадку також на нашу думку під час перекладу було вжито прийом калькування.

*The **officers** who didn't stop Derek Chauvin are on trial.* – **Поліцейські**, котрі не змогли зупинити Дерека Шовена, постануть перед судом.

Тут ми можемо побачити, що під час перекладу було вжито прийом конкретизації: було уточнено, які саме це службовці – поліцейські.

*'**Ladies and gentlemen**, we have detected gravitational waves'.* – **Пані та панове**, ми виявили гравітаційні хвилі.

У вищезазначеному прикладі, задля перекладу політично коректного словосполучення було вжито прийом калькування.

*One of north east Scotland's longest running cultural festivals has appointed its new **chairperson**.* – Один із найтриваліших культурних фестивалів північно-східної Шотландії призначив нового **голову**.

*FDA chief **spokesperson** removed after convalescent plasma debacle.* – Головного **представника** FDA відсторонили з посади після фіаско з лікувальною плазмою.

*A **spokesperson** for The Voice says things are on track after rumours that two of the show's coaches had quit and only five people had turned up to an audition.* – **Представник** шоу «Голос» заявив, що все йде за планом після того, як з'явилися чутки про те, що два тренери шоу звільнилися, а на прослуховування прийшли лише п'ять людей.

У трьох вищезазначених прикладах, як і в попередніх випадках, задля перекладу виділених політично коректних одиниць було застосовано прийом калькування.

*Officials said they have arrested and charged a man and woman in connection with an assault on **a senior citizen** in a parking lot in the Beltsville area – a beating that was caught on video.* – Влада заявила, що чоловіка та жінку, що напали на **людину похилого віку** на паркувальному майданчику у районі Белтсвілла, було заарештовано та пред'явлено їм звинувачення – побиття потрапило у поле зору камери.

У цьому прикладі, на нашу думку, була використана заміна: замість словосполучення «літні громадяни» було застосовано словосполучення «люди похилого віку».

*A 48-year-old man was fatally stabbed early Monday inside an apartment of a **senior housing building** near Barracks Row in Southeast Washington, police said.* – За даними поліції, 48-літній чоловік був смертельно поранений ножем у понеділок в одній із квартир **будинку для людей похилого віку**, що розташований неподалік від Барракс-Роу на південному сході Вашингтону.

Тут, як ми вважаємо, було використано прийом заміни та перестановки слів.

*But, in Singapore, **senior citizens** are putting that myth to rest by learning how to code computer programs. – Проте у Сінгапурі люди похилого віку розвіюють цей міф, навчаючись кодуванню комп'ютерних програм.*

Як і у першому прикладі, тут також, як ми вважаємо, було використано трансформацію заміни.

***Elderly residents** living in sheltered housing say they are worried after their personal alarm system was turned off due to a fault. – Люди похилого віку, що проживають у пансіонаті, говорять, що вони занепокоєні тим, що їх персональна система сигналізації була вимкнена через несправність.*

***Elderly people** in England are to be given cash to fund their own social care, the health secretary has said. – Міністр охорони здоров'я заявив, що людям похилого віку в Англії будуть надавати гроші для фінансування їх власного соціального догляду.*

*The inexplicable horror of the deaths of eight **elderly people** in Florida. – Невимовний жах, що був викликаний загибеллю восьми людей похилого віку у Флориді.*

У цих трьох прикладах було застосовано прийоми перестановки, та заміни (у першому випадку замість слова «residents» в оригіналі було вжито слово «люди» у перекладі).

*The day before Shirley Ann Donovan's children, grandchildren, extended family members and friends were scheduled to gather at a Southeast Washington church for Donovan's funeral, they received a phone call from **the funeral director**. – За день до того, як діти, онуки, далекі родичі та друзі Ширлі Енн Донован повинні були зібратися в одній із церков південно-східного Вашингтону на похорони Донован, їм зателефонував **директор похоронного бюро**.*

*A 28-year-old who survived cancer as a child has said she became a **funeral director** after losing friends who were also battling the disease. – 28-літня жінка, що*

пережила у дитинстві рак, стала **директором похоронного бюро** після того, як втратила друзів, які також боролися з цим недугом.

У цих прикладах, задля перекладу політично коректної одиниці було застосовано трансформацію перестановки і додавання слова.

Charnwood refuse and street cleaning staff collect household waste for about 200,000 residents, the GMB said. – За словами представників GMB, **співробітники** компанії Charnwood, **що займалися вивозом сміття та прибиранням вулиць**, збирають побутові відходи близько 200000 жителів.

У цьому прикладі під час перекладу назви професії було застосовано прийом описового перекладу.

Gardening can be a physical challenge. These tips make it accessible. – Садівництво може бути важким випробуванням для **людей з обмеженими можливостями**. Ці поради роблять його доступнішим.

У цьому випадку на нашу думку було застосовано прийом заміни.

A visually impaired woman from County Antrim has become an international judo champion, a year after taking up the sport. – **Слабкозора** жінка із графства Антрім стала міжнародною чемпіонкою з дзюдо через рік після того, як почала займатися цим видом спорту.

Тут, як ми вважаємо, при перекладі політично коректної одиниці було застосовано трансформацію калькування.

Mr Charmley, who was left visually impaired following a brain tumour, said it was "mind-blowing" the work had helped find evidence that the Cookham monastery was a social and religious hub. – Містер Чармлі, який **став погано бачити** через пухлину головного мозку, сказав, що робота, яка допомогла знайти докази того, що монастир Кукхем був соціальним і релігійним центром, була «вражаючою».

А в цьому випадку під час відтворення англійської політично коректної одиниці українською мовою було вжито прийом смислового розвитку: наслідок («слабкозора людина») був замінений на причину («став погано бачити»).

New signs have been put up in a Cornish hospital to help people with learning disabilities find their way around more easily. – В одній із лікарень Корнуолла

з'явилися нові вказівні знаки, що допомагають людям із відхиленнями у розвитку легше орієнтуватися на місцевості.

Children with a learning disability in Scotland are more likely to die prematurely - often from treatable causes, a report has found. – Діти із відхиленнями у розвитку в Шотландії мають більше шансів померти передчасно, причому частіше за все через хвороби, які можна вилікувати, говорить у доповіді.

У цих випадках, на нашу думку, було застосовано прийом заміни.

At this specialty shop, the intellectually disabled are proud businesspeople. – У цьому спеціалізовану магазині люди з вадами розумового розвитку пишуться бізнесменами.

На нашу думку, у цьому випадку для перекладу виділеної політично коректної одиниці було застосовано також трансформацію заміни: замість образливого виразу «інтелектуально відсталий» ми застосували словосполучення «вади розумового розвитку».

In interviews, the disabled reveal not only their struggles but also their passions and senses of humor. – В інтерв'ю люди з обмеженою дієдатністю розповідають не лише про свої труднощі, але й про свої захоплення та почуття гумору.

It's his reaction to people who assume that he must be straight or doesn't have any sexual feelings simply because he's disabled. – Це його реакція на те, що дехто вважає, що він повинен бути натуралом та не відчувати ніяких сексуальних почуттів лише тому, що він людина з обмеженою дієдатністю.

У вищезазначених прикладах, як ми вважаємо, було застосовано прийом описового перекладу (образливе слово «інвалід» ми описали як «людина з обмеженою дієдатністю»).

Ableism is a word which is increasingly being seen, especially on social media. It's a single word which people are using instead of the longer phrases "disability discrimination" or "disability prejudice". – Ейблізм – це слово, яке частіше за все зустрічається у соціальних мережах. Це слово, котре люди використовують

замість фраз «дискримінація за інвалідністю» або «упередження щодо інвалідності».

Ableism is rooted in the assumption that non-disabled people are the ideal. – Ейблізм ґрунтується на припущенні, що люди без інвалідності є ідеалом.

Тут же, для перекладу виділеної політично коректної одиниці було застосовано транскрипцію.

Plus-size bloggers Jess Millichamp and Laura Ferry share body positive videos on social media, encouraging people to feel comfortable in the gym. – Плюс сайз блогерки Джесс Міллічамп та Лаура Феррі діляться у соціальних мережах відеороликами про позитивне відношення до свого тіла, призиваючи людей себе почувати комфортно у тренажерному залі.

Як ми вважаємо, тут також, як і в попередньому випадку, було застосовано прийом транскрипції.

A gardener and personal trainer from Guildford in Surrey has become one of the UK's first plus-size male models. – Садівник та персональний тренер із Гілфорда (графство Суррей) став один із перших у Великобританії чоловіків-моделей великих розмірів.

The average American woman wears a size 16 to 18, so when Nike launched a plus-size collection of fitness wear in 2017, then introduced plus-size mannequins in select North American stores the following year, it was good business sense. – Середньостатистична американка носить розмір 16 – 18, тому, коли у 2017 році компанія Найк випустила колекцію одягу для фітнесу великих розмірів, а в наступному році представила манекени плюс-сайз у деяких північноамериканських магазинах, це було цілком логічно із точки зору ведення бізнесу.

У цих прикладах для відтворення політкоректної одиниці «plus-size» було застосовано прийом заміни.

What kind of message is fashion trying to send larger women? – Яке послання мода намагається передати пишним жінкам?

Тут так само, щоб не образити почуття жінок, що мають великі розміри, при відтворенні політично коректної одиниці українською мовою ми застосували прийом заміни: замість слова «великий» вжили прикметник «пишний».

*Merseyside Police must improve safeguarding of **vulnerable people**.* – Поліція Мерсісайду має поліпшити захист **уразливих груп населення**.

У цьому прикладі, як ми вважаємо, також була застосована заміна: замість слова «люди» при перекладі було вжито «групи населення».

*A Prince George's County judge sentenced a man convicted last month of mortgage fraud to eight years in prison on Friday, saying in a blistering speech that "he took everything" from **vulnerable people** he promised to help.* – У п'ятницю суддя округу Принс-Джордж засудив до восьми років тюремного ув'язнення чоловіка, якого у минулому році визнали винним у шахрайстві з іпотечним кредитуванням, який заявив у своїй різкій промові, що «він забрав усе» у **незахищених людей**, яким обіцяв допомогти.

На нашу думку, для перекладу вищезазначеного словосполучення було застосовано калькування.

*Every year, thousands of people from across Africa embark on the dangerous journey for Europe, **in hope of a better life**.* – Щороку тисячі людей з усієї Африки вирушають у небезпечну подорож до Європи з **надією на краще життя**.

У цьому випадку також під час перекладу політично коректної лексики було застосовано прийом калькування.

*Almost eight out of ten Londoners on a **low income** are skipping meals or going without essentials, new data suggests.* – Згідно з новими даними, майже вісім із десяти жителів Лондону, які **мають невеликі доходи**, недоїдають або обходяться без предметів першої необхідності.

Тут, як можемо побачити, під час перекладу виділеної одиниці було застосовано прийом додавання слова «мають».

*Barnsley: Energy grant help for **low income households**.* – Барнслі: допомога на енергетичні гранти для **малозабезпечених сімей**.

Ми вважаємо, що у цьому прикладі було застосовано прийом смислового розвитку: причина («господарство із низьким доходом») замінена наслідком (як наслідок – це малозабезпечена сім'я).

*Seventy-seven percent of its students are from **low-income** families.* – Сімдесят сім відсотків студентів походять із **малозабезпечених** сімей.

А в цьому випадку, на нашу думку, для перекладу виділеної одиниці було застосовано калькування.

***Lower-income neighborhoods** in the District recorded eight times more traffic fatalities in recent years than the city's wealthiest area, an analysis shows, as residents call for more enforcement and road improvements following the deadliest year on city streets in more than a decade.* – Аналіз показує, що в районах округу, де проживають **люди з низькими доходами** за останні роки зафіксовано у вісім разів більше смертних випадків на дорогах, ніж у найбагатших районах міста, тому жителі вимагають посилити контроль і покращити дороги після найбільш смертоносного року на міських вулицях за останні десять років.

Тут, як ми вважаємо, було застосовано прийом перестановки та заміни (замість слова «neighborhoods» при перекладі ми вжили слово «люди»).

*Barnsley Council will pay off debts to energy companies for **people who are struggling with bills**.* – Рада Барнслі погасить борги перед енергетичними компаніями для **людей, які не можуть самостійно оплатити свої рахунки**.

А в цьому реченні зі статті англомовного ЗМІ, для перекладу виділеної політично коректної одиниці було застосовано прийом смислового розвитку: якщо люди мають проблеми із рахунками, то з цього логічно припустити, що вони не можуть їх оплатити.

*A charity that helps **underprivileged** women and children said it was "really proud" after it was named Charity of the Year.* – Благодійна організація, яка допомагає **малозабезпеченим** жінкам і дітям, заявила, що «справді пишається» тим, що її назвали Благодійною організацією року.

Тут же, як ми вважаємо було застосовано прийом заміни: замість образливого слова «бідний» було вжито евфемізм – «малозабезпечений».

*How the Israel-Gaza **conflict** is unfolding in maps, graphics and videos. – Карти, графіки та відеоматеріали про те, як розгортається **конфлікт** між Ізраїлем та Сектором Газа.*

У вищезазначеному прикладі, як можемо побачити, було застосовано трансформацію транслітерації.

*Residents leave as **tension** grows at Israel-Lebanon border. – Громадяни покидають свої помешкання у зв'язку зі зростанням **напруги** на межі Ізраїлю та Лівану.*

У цьому прикладі, як і у більшості випадків, при перекладі виділеної політкоректної одиниці було використано прийом калькування.

*Ukraine **tensions**: A warning siren blares in rebel-held Donetsk. – Зростання **напруги** в Україні: у тимчасово окупованому Донецьку звучать сирени.*

Тут, на нашу думку, було застосовано трансформацію додавання слова «зростання».

*Iraq offers **air support** to Kurdish fighters. – Ірак пропонує курдським бойовикам **вогняну підтримку з повітря**.*

*Pentagon chief on pulling **air support** for U.S.-backed rebels: 'We missed an opportunity'. – Голова Пентагону про припинення надання **вогневої підтримки з повітря** для повстанців, що підтримують США: «Ми упустили можливість».*

На нашу думку, у цих випадках було застосовано такі прийоми, як перестановка та додавання слів.

*Now comes the test of who supports Israelis' human right to **self-defense**. – Тепер потрібно перевірити, хто підтримує право ізраїльтян на **самооборону**.*

А тут, як ми вважаємо, при перекладі виділеної одиниці має місце калькування.

*Quake **tourism slump** could cut lifeline to Morocco's mountain villages. – Зниження потоку **туристів** у результаті землетрусу може значно погіршити життя для гірського поселення у Марокко.*

У вищезазначеному прикладі, як ми вважаємо, було застосовано трансформацію заміни: замість слова «спад» ми вжили словосполучення «зниження потоку».

Silicon Valley Bank share slump rocks financial stocks. – Падіння акцій банку Silicon Valley Bank підкосило акції інших фінансових компаній.

У цьому прикладі, на нашу думку, було застосовано прийом калькування.

ESPN began laying off employees Monday, part of a wave of cost-cutting at parent company Disney that will claim an unspecified number of jobs across all levels at the sports network in the coming months. – У понеділок компанія ESPN почала звільняти співробітників у межах хвилі скорочення витрат у материнській компанії Disney, що у найближчі місяці призведе до скорочення необмеженої кількості робочих місць на всіх рівнях спортивної мережі.

Тут при перекладі політично коректної одиниці «laying off employees» було застосовано прийом заміни: замість іменника «laying off» було вжито дієслово «звільняти».

Production and exploration at Tara Mines in Navan, County Meath, is to temporarily cease, resulting in the temporary laying off of 650 workers. – Видобуток і розвідка на шахтах Тара в Навані, графство Міт, тимчасово припиняється, що призведе до звільнення 650 працівників.

Як ми знаємо, у цьому прикладі під час перекладу було застосовано калькування.

A former D.C. corrections officer was arrested Wednesday and charged with assaulting a handcuffed detainee in 2019 by pushing him into a door frame, according to the U.S. attorney's office. – За даними прокуратури США, колишнього офіцера виправної колонії округу Колумбія заарештували в середу та звинуватили в нападі на закутого в наручники затриманого в 2019 році, якого він штовхнув у дверну раму.

A Maryland corrections officer was accused of being a high-ranking member of the 8-Trey Crips street gang and indicted on 35 charges, including first-degree attempted murder, drug distribution and smuggling of contraband, state officials

announced Thursday. – Офіцер виправної колонії штату Меріленд був звинувачений у тому, що він був високопоставленим членом вуличної банди 8-Trey Crips, тож йому було пред'явлено звинувачення за 35 пунктами, включаючи замах на вбивство першого ступеня, розповсюдження наркотиків і контрабанду, про що оголосила в четвер влада штату.

Ну і, нарешті, у вищезазначених прикладах під час перекладу політично коректної лексики, як ми вважаємо, було застосовано прийом додавання слова «колонія».

Рис. 2.3. – Способи перекладу англійської політично коректної лексики українською мовою

Тож проаналізуємо у відсотковому співвідношенні частотність використання тих чи інших перекладацьких прийомів при відтворенні англійської політично коректної лексики українською мовою (рис. 2.3).

Таким чином, можна зробити висновки, що основні труднощі перекладу політично коректної лексики з англійської мови на українську пов'язані із тим, що явище політичної коректності у принципі не є типовим для українського соціуму. Тож з'явившись в англомовному світі, воно ще не набуло таких масштабів поширення в Україні. Наприклад, лексема афроамериканець увійшла до українського словника лише у ХХ столітті, а лише нещодавно замість слова «інвалід» почали використовувати словосполучення «людина з обмеженими можливостями». Проте поява та застосування таких одиниць в українській мові є лише поодинокими випадками, що фактично запозичені з англійської мови. У зв'язку із цим більшість політично коректних одиниць не еквівалентів в українській мові, тож переклад таких слів та виразів здійснюється за допомогою трансформацій, зокрема, як показало дослідження, у більшості випадків це такі прийоми як калькування, різного роду заміни, перестановки та додавання слів.

Висновки до 2 розділу

Дослідження частоти вживання та функціонування вказаних вище політкоректних одиниць проведено на матеріалах британського та американського інтернет видань – BBC News та The Washington Post. За результатами проведеного аналізу встановлено, що на інтернет-сторінках англomовних ЗМІ міститься найбільше політкоректних одиниць, що запобігають дискримінації за етнічною ознакою (23%), допомагають уникнути дискримінації людей з обмеженими можливостями, чи розумовими вадами (15%), а також тих, що запобігають дискримінації за соціальними ознаками (13%). Найменше ж на сторінках досліджуваних інтернет-ЗМІ політкоректних одиниць, що маскують неprestижні професії – усього 4%.

Основні труднощі перекладу політично коректної лексики з англійської мови на українську пов'язані із тим, що явище політичної коректності у принципі не є типовим для українського соціуму. Тож з'явившись в англomовному світі, воно ще не набуло таких масштабів поширення в Україні. Наприклад, лексема афроамериканець увійшла до українського словника лише у ХХ столітті, а лише нещодавно замість слова «інвалід» почали використовувати словосполучення «людина з обмеженими можливостями». Проте поява та застосування таких одиниць в українській мові є лише поодинокими випадками, що фактично запозичені з англійської мови. У зв'язку із цим більшість політично коректних одиниць не еквівалентів в українській мові, тож переклад таких слів та виразів здійснюється за допомогою трансформацій, зокрема, як показало дослідження, у більшості випадків це такі прийоми як калькування, різного роду заміни, перестановки та додавання слів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У сучасній лінгвістичній науці дискурс трактується як: мовний потік; мовний твір чи сукупність речень; фрагмент тексту; усна або письмова комунікація; мовлення. Виділяють такі типи дискурсів: дискурси повсякденного спілкування (побутові розмови, дружні бесіди тощо); інституційні дискурси (юридичний, адміністративний та ін.); публічний дискурс (громадський, дипломатичний, PR-дискурс тощо); медіа-дискурс; арт-дискурс; дискурс ділових комунікацій; академічний дискурс; культурно-світоглядні дискурси (дискурси культурних епох, філософських та релігійних течій).

Медійним дискурсом називають дискурс, що реалізується в медіапросторі та продукується засобами масової комунікації. Основними ознаками медійного дискурсу є групова співвіднесеність, публічність, полемічна орієнтованість, інсценування та масова спрямованість. Функціями медійного дискурсу є такі: рекламна, фатична, розважальна, маніпулятивна, політична, інформативна, соціалізуюча, а також функції встановлення «порядку денного» та впливу на свідомість.

Політкоректність – це позиція або лінія поведінки, значення якої полягає у тому, аби не образити чи не засмутити якусь людину чи групу людей, котрі знаходяться у несприятливому становищі, або ж до яких по-різному ставилися через їхню стать, расу, фізичні або ж інші обмеження. Пріоритетним завданням політичної коректності є усунення стереотипів, що укорінилися у людській свідомості (перш за все, стереотипи по відношенню до людей іншої національності або раси, статі, фізичного чи розумового стану тощо) та закріплені в мові у вигляді слів, які можуть бути інтерпретовані як такі, що ображають достоїнство представників тих чи інших категорій людей. Політична коректність прагне уникнути відносин, дій, і, перш за все, форм мовного вираження, які містять у собі упередження та можуть викликати відчуття образи у людей залежно від їхньої статі, віку, кольору шкіри, раси та ін.

Метою вживання політкоректної лексики є прагнення поважати почуття та достоїнства індивіда, його права у всіх сферах життя, включаючи мовну. Політкоректна мова уникає слів та виразів, що можуть образити чи принизити людину, викликати в неї негативні емоції. До сфери політкоректності потрапили найрізноманітніші прошарки сучасного суспільства – расові та етнічні меншини, жінки, люди похилого віку, люди з фізичними чи розумовими відхиленнями тощо. Тож ті лексичні одиниці, які тим чи іншим чином дискримінують цих людей, замінюються на нетральні або позитивні евфемізми.

До політично коректних одиниць відносять такі: політкоректна лексика, що запобігає етнічній дискримінації; слова, що дозволяють уникати дискримінації за гендерною ознакою; лексичні одиниці, які попереджають дискримінацію за віком; політично коректні одиниці, що запобігають дискримінації непрестижних професій; слова, що допомагають уникнути дискримінації людей з обмеженими можливостями, чи розумовими вадами; мовні одиниці, що запобігають дискримінації за зовнішнім виглядом; політкоректні одиниці, що дозволяють уникати дискримінації за соціальними ознаками; слова, що маскують військові конфлікти; політкоректна лексика у соціально-економічній та кримінальній сферах.

Відповідно до проведеного аналізу, можемо зробити висновки, що на інтернет-сторінках англomовних ЗМІ міститься найбільше політкоректних одиниць, що запобігають дискримінації за етнічною ознакою (23%), допомагають уникнути дискримінації людей з обмеженими можливостями, чи розумовими вадами (15%), а також тих, що запобігають дискримінації за соціальними ознаками (13%). Найменше ж на сторінках досліджуваних інтернет-ЗМІ політкоректних одиниць, що маскують непрестижні професії – усього 4%.

Основні проблеми перекладу політично коректних одиниць англійської мови засобами української зумовлені кількома факторами. Так, у першу чергу, складність може викликати з'ясування значення конкретної мовної одиниці, котре може мати національно-культурне забарвлення. Якщо це значення не є еквівалентним до українського, то завдання перекладача полягає у доборі

правильного способу перекладу тієї чи іншої політкоректної одиниці. Такі способи перекладу називають перекладацькими трансформаціями. Як показало дослідження, найбільш вживаними способами перекладу англомовної політично коректної лексики були калькування, різного роду заміни, перестановки і додавання слів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бехта І. А. Дискурс наратора в англомовній прозі. Київ: Грамота, 2004. 304 с.
2. Бондарчук Я. С. Використання політкоректних одиниць у сучасному англомовному дискурсі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2017. С. 70 – 74.
3. Валуєва Н. М. Особливості функціонування політкоректної лексики в сучасній англійській і французькій мовах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2016. № 25. С. 185 – 188.
4. Гаврилова І. М. Особливості та способи перекладу політкоректної лексики. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2020. № 46. С. 133 – 137.
5. Горбатко А. О. Підходи до визначення медійного дискурсу у сучасних англомовних ЗМІ. С. 36 – 42.
6. Гудзь Н. О. Генезис поняття «дискурс» у сучасній лінгвістиці. *Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. 2012. С. 442 – 445.
7. Жибак Д. М. До питання особливостей та функцій політичного дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2016. № 20. С. 124 – 126.
8. Загнітко А. П. Основи дискурсології: науково-навчальне видання. Донецьк: ДонНУ, 2008. 194 с.
9. Кобзева О. О. Особливості організації сучасного електорального дискурсу. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 9. Том. 1. 2019. С. 93 – 97.
10. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: Текстуалізація реальності: Монографія. Одеса: Чорномор'я, 2007. 156 с.
11. Кондратенко Н. Типологія мовленнєвих жанрів українського політичного дискурсу. *Філологічні студії*. 2017. Вип. 9. С. 18–22.

12. Коритнік Д. Ю., Баранова С. В. Медіадискурс як різнопланове явище сучасних медіадосліджень. *Collection of scientific papers «New Philology»*. 2020. № 80. С. 266 – 271.
13. Корольов І. Р. Типологія дискурсу в сучасній лінгвістиці. Мовознавство. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур*. 2011. Вип. 15. С. 109 – 119.
14. Лукіна Л. В. Політичний дискурс: сутність та особливості застосування. *Науковий журнал «Політикус». Політична культура та ідеологія*. Вип. 2. 2021. С. 75 – 80.
15. Любченко Ю. В. Виразальна система радіожурналістики: монографія. Запоріжжя: АА Тандем, 2016. 192 с.
16. Лютянська Н. І. Особливості об'єктивації концептів толерантність та політична коректність в англomовному мас-медійному дискурсі. Миколаїв: Чорноморський державний університет ім. Петра Могили, 2014. 487 с.
17. Малюк Д. С., Сітко А. В. Прагматичні та лінгвістичні особливості промов політичних лідерів. *Priority directions of science and technology development. Abstracts of the 5th International scientific and practical conference (24 – 26 January 2021)*. Kyiv, Ukraine. 2021. С. 1249 – 1255.
18. Мороз А. А. Сутнісні виміри сучасного мас-медійного дискурсу. *Вісник Вінницького торговельного-економічного інституту КНТЕУ*. 2019. URL: http://vtei.com.ua/konfa/03_10_19/6/9.pdf. (дата звернення: 10.11.2023)
19. Назаренко М. М. Труднощі перекладу текстів політичних промов. *Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка*. 2018. № 7(321). С. 118 – 123.
20. Нехаєнко О. Політична коректність як суспільний феномен: генеза та соціологічна концептуалізація. *Український соціологічний журнал*. 2018. № 1 – 2. С. 94 – 99.
21. Онучак Л. Дискурс як об'єкт сучасної лінгвістики. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*. 2021. № 45. С. 324 – 332.

22. Офіційний сайт американського інтернет-видання The Washington Post. URL: <https://www.washingtonpost.com>.
23. Офіційний сайт британського інтернет-видання BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news>.
24. Печеранський І., Васкул Х. Сучасний медійний дискурс та роль у ньому журналістського розслідування. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво*. 2018. Вип. 2. С. 22 – 29.
25. Рафаловська Т. С. Особливості вживання політкоректної лексики в сучасній англійській мові. *Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації: Збірник наукових праць*. 2018. С. 334 – 337.
26. Рябокiнь Н. О., Капіталова Т. І. Медійний дискурс як сфера суспільної комунікації. *Collection of scientific papers «New Philology»*. 2022. № 87. С. 62 – 66.
27. Сибірцева Ю. С. Дискурсивна лінгвістика. *Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій*, м. Суми, 19 – 20 квітня 2013 р. Суми: СумДУ, 2013. Ч.1. С. 58 – 61.
28. Сизонов Д. Ю. Медіатекст та медіадискурс у сучасному медійному просторі. *Studia Linguistica*. 2013. Вип. 7. С. 389 – 392.
29. Ситник І. В. Дискурс в сучасній лінгвістиці. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2020. № 46. С. 123 – 126.
30. Сінна Л. Ю. Особливості перекладу політкоректної лексики в контексті евфемізації (на матеріалі текстів ЗМІ). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2022. № 56. С. 283 – 287.

31. Ткачук Н. О. Особливості функціонування рекламного дискурсу, орієнтованого на молодіжну цільову аудиторію. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Філологічні науки*. 2016. С. 249 – 253.
32. Шепель Ю. Медіа-дискурс як засіб маніпулятивного впливу на читача. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. Вип. 3. С. 302 – 307.
33. Шкворченко Н. Інтернет-дискурс як лінгвістична категорія. *Мовознавство. Літературознавство. Актуальні питання гуманітарних наук*. 2019. Вип. 23. С. 62 – 68.
34. Barthes R. Introduction a l'analyse structural des recits. Paris: Communications, 1966. 512 p.
35. Beckwith F. J., Bauman M. Are You Politically Correct? Prometheus Books, Buffalo, NY, 2006. 230 p.
36. Brown G., Yule G. Discourse Analysis. Cambridge, 1983. 288 p.
37. Cambridge Advanced Learner's Dictionary / ed. by P. Gillard. Kundli: Cambridge University Press, 2003. 1549 p.
38. Collins English dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english>. (дата звернення: 10.11.2023)
39. Harris Z. Discourse analysis. *Language*. 1952. Vol. 28. № 1. P. 1 – 30.
40. Harris Z. *Methods in Structural Linguistics*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1953. 132 p.
41. Holder R. W. *A Dictionary of Euphemisms*. Bath: Bath univ. press, 1995. 525 p.
42. Holder R. W. *How not to Say What you Mean. A Dictionary of Euphemisms*. Oxford: Oxford Univ. Press, 2003. 501 p.
43. Larousse. Dictionnaire français en ligne. URL: <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais-monolingue>. (дата звернення: 10.11.2023)
44. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com>. (дата звернення: 10.11.2023)

45. Random House Webster's Dictionary. Random House, Inc, 1993. 792 p.
46. Safire W. On Language. Times Books, 1981. 331 p.
47. Seriot P. Analyse du discours politique sovetique. Paris: IMSECO. 1985. 238 p.
48. Stubbs M. Discourse Analysis: The Sociolinguistic Analysis of Natural Language. Oxford Blackwell. 1983. 272 p.
49. T. A. van Dijk. Discourse, power and access. URL: https://www.academia.edu/19985027/Discourse_power_and_access. (дата звернення: 10.11.2023)
50. The American Heritage Dictionary of the English Language. Euphemism. URL: <https://www.ahdictionary.com/word/search.html?q=euphemism>. (дата звернення: 10.11.2023)
51. The Concise Oxford Dictionary of Current English. 8-th ed. / ed. by R. E. Allen. Oxford: Clarendon Press, 1990. 1454 p.
52. The Oxford Dictionary of New Words. Oxford: Oxford University Press, 1997. 357 p.
53. Webster's Revised Unabridged Dictionary. Euphemism. URL: <http://dictionary.reference.com/search?q=euphemism>. (дата звернення: 10.11.2023)

SUMMARY

The cultural and linguistic phenomenon of «political correctness» arose relatively recently, it is non-standard and unusual, and directly depends on changes in one or another society. Approaches to the study of this phenomenon are also different: some researchers believe that it is caused by a cultural-behavioral and linguistic tendency, others by linguistic tolerance. Despite its rather widespread distribution, the topic of political correctness has not acquired, in our opinion, a sufficiently complete understanding in domestic scientific literature, especially in linguistic research, which once again indicates **the relevance** of studying the peculiarities of the functioning of politically correct vocabulary in the modern English language.

The aim of the work is to investigate the peculiarities of politically correct vocabulary in modern English-language media discourse in functional and translation aspects.

According to the aim, we have the following **tasks**:

- characterize discourse as a linguistic category;
- consider concepts and linguistic stylistic characteristics of media discourse;
- describe the phenomenon of «political correctness» in modern linguistic science;
- analyze the concept of politically correct vocabulary and name the features of its functioning in the English-language media discourse;
- to investigate the peculiarities of the use of politically correct vocabulary in modern English-language media discourse;
- name the main problems of translating politically correct lexical items in the American and British internet media and suggest ways to overcome them.

The object of the research is politically correct vocabulary in modern English-language media discourse in functional and translation aspects.

The subject of the study is the peculiarities of the functioning of politically correct vocabulary in modern English-language media discourse.

The material for research is politically correct vocabulary found in the media texts of modern American and British Internet media, namely BBC News and The Washington Post.

To solve the main tasks of the research, we used the following **methods**: search and analysis of the literature on the research problem, generalization, classification, comparison of research phenomena, contextual analysis, conceptual analysis, continuous sampling method, as well as methods of quantitative and qualitative processing of the obtained research results.

The scientific novelty of the work lies in the fact that for the first time we made an attempt to study the peculiarities of the use of politically correct vocabulary in modern American and British Internet mass media.

The theoretical value of the master's thesis lies in the possibility of using the research results in the further development of this topic.

Practical value of the work. The obtained data can be used for writing student articles, preparing essays of a linguistic orientation, for writing course or diploma papers, as well as for preparing thematic classes by students during pedagogical practice.